

Pojedinačni brojevi:		Mjesečna pretplata:	
U Beogradu i u krajevima neposredno od njega	10 dinara	U Beogradu i u krajevima neposredno od njega	100 dinara
U Srbiji i u ostalim krajevima	12 dinara	U Srbiji i u ostalim krajevima	120 dinara
U inostranstvu	12 dinara	U inostranstvu	120 dinara

Uredništvo: BEOGRAD, Vuka Karadžića ul. broj 10. Telefon broj 83.
Uprava i primanje pretplate Topličin vanae broj 21. Telefon broj 28.
Primanje oglasa Kneza Mihajla ul. broj 38. Telefon br. 248

Ratni izvještaji.

Izvještaj austro-ugarskog glavnog stožera.

Kb. Beč, 15. decembra.

Istočno bojište:

Prekid borbe.
Nastavljaju se pregovori za primirje.

Talijansko bojište:

Čete generala pješadije Alfreda Kraussa osvojile su u prkos očajnoj obrani položaje na Col Caprila, kod čega su se osobito odlikovali pukovi broj 49. i 88.

Na Monte Pertica odbili su alpski bataljuni više neprijateljskih napada.

Da opet osvoji položaje, koje su zauzele savezničke čete na 12. i 13. decembra na Monte Spinuccia preduzeli su Talijani uzaludne protivnapade.

U borbama posljednjih dana zarobili smo 40 talijanskih časnika, od toga 2 stožerna i 3000 vojnika, a zaplijenili više topova i mašinskih pušaka.

Načelnik glavnog stožera.

Izvještaj njemačkog vojnog vodstva.

Kb. Berlin, 15. decembra.

Zapadno bojište:

Front prijestolonasljednika Rupprehta havarškog:

Ima već više od 4 sedmice, što su Englezi obustavili svoje napade u Flandriji. Time se njihova silna ofenziva, koja je išla za posledom flandrijske obale i uništenjem naših podmorničkih baza, imade smatrati privremeno svršenom. Gotovo cijela engleska vojska, pojačana Francuzima, borila se preko četrstogodišnje naše vojskama, što stoji u Flandriji, za odluku. Njemačko su vodstvo i njemačke čete ovdje izvijele pobjedu, dok su na drugim mjestima snažnim udarima neprijatelja oborili. Neuspjeh se engleske vojske povećavaju teškim porazom, što su ga pretrpjeli kod Cambraia. Sjeverno od Gheluvelta zarobljena su kod uspješnog preduzeća u engleske linije u poezelhoeškom zamku 2 časnika i 45 vojnika. Osujećen je jedan noćni engleski protivnapad, koji je težio za povratom izgubljenog područja. Od Scarpe do Oise bila je živahna neprijateljska topnička djelatnost. Protiv naših položaja bili su uveče, tečajem noći i za rana jutra upravljani jaki vatreni prepadi. Prozerli smo englesku namjeru, da napadnu istočno od Bullecourta; izvedenje te namjere spriječeno je našom uništavajućom vatom.

Zauzeće Col Caprila.

Zarobljeno 40 časnika i 3000 vojnika. — Pregovori se o primirju produžuju. Afera Caillaux.

Front njemačkog prijestolonasljednika i vojvode Albrechta:

U thannerskoj dolini odbila je naša rovovska posada napad jakih francuskih izvidjačkih odjeljenja.

Istočno bojište:

Pregovori su o primirju nastavljivi.

Macedonsko bojište:

Manje predpoložajne borbe zapadno od ohridskog jezera. Na ostalom frontu ostala je borbeno djelatnost neznatna.

Talijansko bojište:

U borbama posljednjih dana između Brentel i Plave ostalo je u našim rukama 40 časnika i više od 3000 vojnika u zarobljenicima, a u plijenu nekoliko topova i mašinskih pušaka. Odbijeno je više protivnapada, koje je neprijatelj poveo protiv od nas osvojenih položaja.

Prvi zapovjednik glavnog stana pl. Ludendorff.

Sučaj sa Caillaux-om.

Kad je Clémenceau dijelio ressorte svoga kabineta, očekivalo se, da će ministrom spolnih poslova imenovati Caillauxa, vodju radikala. Dok je bio ministar predsjednik, pokazao je Caillaux nesumnjivu diplomatsku vještinu, a osim toga bilo je i uzroka unutrašnje politike, zbog kojih je Clémenceau trebao da za sebe osigura saradnju radikala, s kojima bi, u vezi sa nacionalistima, stvorio većinu za sebe i svoj kabinet. U korist Caillauxa išla je i ta okolnost, što je on bio nada svih onih, koji su željeli sporazumni mir, a ovaj je baš sada jedina i aktuelna mogućnost. Ali se drukčije dogodilo. Clémenceau se odrekao saradnje Caillauxa. Svoje novo zvanje počeo je onim glasovitim govorom, u kome je izjavio, da je francuska pobjeda jedino mogući završetak za ratne trzavice. Ništa nije sada bilo preče, nego da se otpočne hajka na sve one, koji doduše nijesu simpatizovali sa Njemačkom, ali su iz razloga razuma i stvarnih činjenica radili za sporazum sa starim suparnikom.

Hervé je počeo. Ovaj nekadašnji časnik glavnog vojnog stožera, kome su čin skini, te je, manje iz uvjerenja nego iz nezasićene želje za osvetom, prešao u socijaliste, koji je u toku rata bog-zna koliko puta popravljao svoje mišljenje, te se od onda zanosio jakobinskim terorizmom i ratovanjem do posljednje kap krvi, — ovaj Hervé dakle, počeo je u svojoj „La Victoire“ hajku protiv Caillauxa. On je protiv njega počeo optužbu u članku, kome je dao za naslov Zeln izraz: „J'accuse“, pošto Caillaux predstavlja centar cijele defatističke kampanje. Caillaux da je po tome potpomagao anarhističko-pacifistički list „Bonnet Rouge“, čiji je izdavač Almereyda onako tajanstveno umro u zatvoru, te da je nopšte bio Almereydu „zao duh“. Dalje da se Caillaux — baveći se u Rimu krajem 1916. — tamo kretao u krugovima talijanskih protivnika rata, te da se ujedno sprijateljio sa izdavačem „Mattina“, Scarfogliom, koji nije bio pristaša sporazuma. Zatim da je sa Bolo-pašom bio u intimnim vezama, te da je genijalnog varalicu i pustolova upotrebljavao za to, da ostvari svoje političke planove. Uslijed ovog članka tužio je Caillaux Hervéa zbog klevete protivno sudu, a ujedno je u štampi jasno i razgovjetno opovrgao sve ove navode.

Sad je Clémenceau držao, da je njegovo vrijeme došlo, da politički upropasti svoga ne baš plašljivog protivnika velezidajničkim procesom. Pariski vojni guverner morao je preuzeti ulogu pomagača i nabaviti dokaze za Caillaux-vljevu krivicu. Ono doduše nije nemoguće, da je Caillaux u svome jakom osjećanju nezavisnosti učinio kakve nesmotrenosti. Medjutim on nije od onih, s kojim se lako izlazi na kraj, a to mu moraju priznati i njegovi protivnici. Narod nije nikada posumnjao u njegovu ličnu čast i patriotizam. Komora bez sumnje neće moći odbiti prijedlog za ukidanje imuniteta, ali je vjerovatno, da će upotrebiti svoj upliv kod izbora suda, te da će zaključiti, da se stvar preda državnom sudu, t. j.

senatu. Ali ovo bi značilo isto toliko, koliko i pobjeda Caillauxa, jer on ima tu mnogo potajnih pristalica, koji se do sada nijesu usudili da to javno priznaju, pa bi mogli ovu priliku iskoristiti, da izkiju sa svojom bojom na srijedu.

Ovaj slučaj sa Caillaux-om dokazuje, da je Clémenceau bio nesposoban, da učini nešto pozitivno za francusku stvar, pa je zato izabrao u unutrašnjosti pozornicu za svoja ratna djela. On liči basnoslovno jakobincima, koji su više glava tražili čim bi vidjeli, da su u gubitku, i čije je posljednje sredstvo bio uzvik „Izdajal!“ Sudbeni progovori Caillauxa nije drugo, nego posljednji pokušaj francuskih ratnih bukača, da pred gorkom istinom zakrče put svima, pa i najprezrenijim sredstvima.

Ruski i rumunjski pregovori o miru.

Pregovori za primirje.

Kb. Beč, 15. decembra.

Javljaju iz glavnog stana ratne štampice: U punoj sjednici, koja je bila 14. o. nj. prije podne konačno formulisan jedan dio međusobnih uslova ugovora. Pošto je ruska delegacija o nekim tačkama htjela da izište objašnjavajuće instrukcije od svoje vlade, to je produženje opštih savjetovanja utvrđeno za 15. decembra prije podne. 14. o. nj. poslije podne zasjedavala je protokolna komisija.

Izgledi pregovora.

Beč, 15. decembra.

U ovdašnjim se diplomatskim krugovima čijeni, da su u opšte povoljni izgledi pregovora s Rusijom, koji su sad poslije kratke počivke ponovo otpočeli. Smatra se, da će se ti pregovori u bliskom vremenu završiti željenim rezultatom i da će se prema tome moći odmah pristupiti pregovorima za mir. Po sebi se razumije, da treba računati i s mogućim smetnjama i slučajajima, pa je s toga bolje s konačnom ocjenom pričekati, dok se stvari dalje ne razvijaju i ne dobiju veći prijedlog. Jedno je tačno, da je od strane središnjih vlasti, u duhu njihovog mirovnog programa, već u sadanjem stanju pregovora učinjeno sve, da bi se tok njihov olakšao.

Primirje na kavkaskom frontu.

Kb. Carigrad, 15. decembra.

Glavni stan javlja: Pregovori o zaključenju primirja, koje će zamijeniti sadanji prekid borbe, otpočeli su prema ranije utvrđenom sporazumu. I ruski zapovjednik na kavkaskom frontu je već izjavio, da će pristupiti pregovorima za zaključenje primirja.

Dogodjaji u Rusiji.

Ustavotvorna skupština.

Mjere za red i mir.

(Naročiti brojevi „Beogradske Novine“.)

Stockholm, 15. decembra.

Iz Petrograda se javlja: Izabrani zastupnici ustavotvorne skupštine puštile se u Tavrijsku palatu samo na osnovu izjave, koju izdaje vlada boljševika. Boljševici su u blizini Tavrijske palate prikupili oko 8000 vojnika i posjeli su i samu palatu.

Izbori u ustavotvornu skupštinu.

De sada pobjeda boljševika.

Kb. Petrograd, 15. decembra.

U okrugu Ostrova je izabrano 4 revolucionarna socijalista i 4 boljševika. U Krasnojarsku su dobili boljševici 11.000, revolucionarne socijaliste 4900, kadjetli 2600, menjševiki patriote 490, menjševiki internacionaliste 200 glasova. U Tomsku su boljševiki dobili dvije trećine glasova.

Popuštanje Engleske.

Kb. Petrograd, 15. decembra.

Dozvolom engleskog poslanstva javlja petrogradska brojeva agencija: Povodom objašnjenja, koja je dao engleski poslanik engleskoj vladi o zadržavanju Čičerina, Petrova i drugih osoba, zapahli u sličan položaj, izjavljuju engleska vlada, da je naklonjena, da ponovo ispita stvar o zadržavanju rođenih osoba i o njihovom povratku u otadžbinu. Pogledom na tu odlučnu izjavu naredio je narodni punomoćnik za spoljne poslove, da se građanima Velike Britanije kojima ruska republika kao i svima ostalim građanima svake savezne i neutralne zemlje osigurava tražena opšta jemsstva, dozvoli nesprečeno napuštanje Rusije. Izgleda, da će se i konflikt odnosno diplomatski kurira regulisati. Kapiten Smith izjavio je narodnom komesaru, da se poslanik Buchanan nada, da će u toku iduće sedmice moći da izda ovlaštenje diplomatskim kuririma vlade sovjeta za ulazak u Englesku i za putovanje kroz ovu.

Podlistak.

Gjuro Turić:

Hajduk Ivan*.)

Ima ih, a i ja ih mnogo poznam, koji tvrde, da čovjek, koji nije učio škola i koji nije svoga čuvstva oštrio i odgajao, da nema srca, nema čuvstva — a osobito da ne zna, što je to ljubav, to je na prosto nagon.

Kadgod slušam take razgovore, sjetim se nekoga događaja, koji sam nakan pripovijedio, i ne velim, da taj događaj budi potvrdjuje budi obara onu prvu misao, jer se i on može svakako tumačiti.

Događaj se taj zbio u nekom za-bitnom gorskom selu, upravo u doba, prije nego što će se ukinuti vojnički sustav u Krajinu i krajiške regimente preseliti u razne garnizone države.

I.

Vrletnom stazom, koja se spuštala niz obrastao brežuljak, stupala dva krajiška momka. Jedan, crnomanjast i kršan momak, imao je na glavi vojničku kapu, a lijev i puni brk odijelilo se već od usne i resio momkovo lice. Sve mu obličje odavalo njeku milotu i nježnost, pa premda je bio stariji od svog druga, koji je za njim stupao. Ipak je ovaj izgledao ozbiljniji. Na licu mu bile već izrazite crte, čelo mu bilo malo smrknuto, a usne — nad kojima si jedva opažao prave brčice — držao je čvrsto stisnute.

* Iz knjige „Hrvatski pripovjedači“, što ju izdalo Društvo hrvatskih srednjoškolskih profesora.

Već je pomalo suton hvatao, kad se oni primakoše u razgovoru nad vrelo, koje je ispod velike pečine mrmorilo.

— Marko, ti ostaješ dakle zadržati tu? — reče onaj mladi zakrećući putem, što se uz vrelce vijugao.

— Nego, što ti misliš, da se ja šalim? — reče Marko zvučno i veselo, pa sjede na kamen.

— E, pa sretno ti bilo! doviknu mu onaj drugi i počeo se gubiti u sutonu.

— I tebi, Ivane! — odazva se Marko, te se okrenu na protivnu stranu.

Nije mogao dugo sjediti, kad se s te strane ukaza žensko čeljade s kablom na glavi. Marko se podiže i podje preda nj, te kad se sastaje, izvi se svakomu od njih nježan i milo usklik, pa pošto su se pozdravili i progovorili nekoliko riječi, sklonuše se za liticu, na obično ročište ljubavnika u onome kraju.

Razgovor tekao ozbiljno. Primitala se jesen, i momak kaza, da se nakanio ženiti, pa da je zato i ročio djevojku, jer je nakan s njom se najprvo dogovoriti. Djevojka ukratko odobravala svaku misao mladićevu, ali sama ne spominjala ništa, ne izjavljivala baš nikole posebne želje. Mladiću bilo to neugodno i teško, pa jedva čekao, da ona reče, da ona što zaželi, upita, ili se usprotivi: all ona baš ništa! — Da — bila je mila, crno sjaino oko krijesilo joj se, ruke joj gorile i podrhtavale i mladić očutio, kako te ruke njegovu lijevicu, koja ih je držala, katkad malo stisnu. On u sutonu razabirao i mili smiješak djevojčin, kad bi se nježno izmicala stiskanju njegove desnice, ko-

ja se mladići vijalala oko pasa. Sve to njega grijalo, sve razblažavalo njegovu milu dušu, a na licu preljevala se neiskazana nježnost. No ta nježnost sve više i više mijesala se s izrazom boli, što je djevojka škrtila riječima bila.

— A jest li se ti, Anice, odlučila upravo, da ćeš za me poći? upita Marko tiho i gledajući nastran, kad je već bol prevladala ono milo čuvstvo. I u glasu raspoznavala se tiha i mirna bol.

— Ta jesam, muke se odlučiti! — reče bez promišljanja djevojka, pa namah dodade, da se žurit mora i upita, da li ga je tko vidio, kad je išao k vrelu.

— Jest, došao je s menom Ivan Petrov.

— On! — uskliknu djevojka. Pa jesi mu rekao, kuda ćeš.

— Jesam!

— Zešto si to učinio?

— Kakovo je tu zlo. Ne sastaješ se s tudjim, nego s onim, koji će tvoj biti! — Ali djevojka kano da ga nije čula, upita, da kuda je Ivan otišao i zagleda se u bližnji grm. Da je Marko bolje pazio, vidio bi, kako je njegova draga tiho drhtula.

— Otišao je niz vrelo, — reče on, a djevojka se poručil s njim, ode do vrela i zagrabl vode, te je nestade, a da se nije ni jednom okrenula na Marka. A Marko je kao ozebao sunca čekao, hoće li mu sinuti djevojačko lice još jednom, pa kad je nestade u mraku, smrče se i njemu pred očima, a neka gorčina popade ga za srce.

II.

Kad se Ivan rastao s Markom, podje samo nekoliko koraka niz vrelo, a

kad je Marko sjeo, skrene s puta, te je za kratko vrijeme bio u grmu nad liticom i vrelom. Sav razgovor medju Markom i Anicom čuo je mirno ležeći na travi. Razabra, kad je djevojka otišla, pa za njom i Marko. Ležao je još duže vremena, a ljudi, žene, djevojke i djeca dolazili po vodu, razgovarali se i smijali, a Ivan sve to mirno slušao. Napokon se ne čulo ništa, nego jednoliko i ugođno kлокotanje vode. Noć se spustila sasvim. Od sela ne dopirao nikakov glas, i Ivan podje strampućićom do prvih kuća, što se pod brdo stislo. Katkad zarezao pas, katkad kucnulo zvonce, što je na blaščetu vrsjelc o vratu, pa opet tišina.

Ivan dodje u Slijvik, što se više jedne kuće protegao, nasloni se o Slijvu i posluša malo; a onda čukne dva tri puta kao čuk. I jedva se to čukanje izgubilo u tišini noćnoj, ukaza se na oboru žensko u bjelini, te stupaše prema Slijvaru. Bila je Anica. Išla je polagano i pogruće glave.

— Dobar večer! — reče nekako plašljivo, kad je došla pred Ivana.

— Bog daj! — odgovori on, pa se i ne mače, nego ostade onako naslonjen. I nastade mučanje.

Anici bilo teško. — Da me hoće da išto upita, da me hoće da kara, ili izbije, sve bi lakše podnijela, nego evo taj led i ovo mučanje, — mislila ona i kradomice pogledala na momka, koji kano da se okamenio.

— Ti si bio večeras na vrelu? — reče ona, kad već nije mogla podnijeti mučanja.

— Jesam! — odgovori on ravnodušno, a nju srsi prodjohše od tog ravnodušnog glasa.

— I čuo si naš razgovor?

— Čuo! — odgovori on mirno. Djevojka se nadala, da će sad uzbjesniti, ali on je mučao. Nehotice joj dodje Marko na pamet, i kako bi on nju nježno ukorio, da ju je zatekao s kim drugim u razgovoru, a ona bi se mogla smijati uz taj Markov ukor i prigovor; a evo pred Ivanom drhće, prije nego je i riječ rekao, premda on nije ništa čuo, što bi ga ražestilo moglo.

— Pa se ljutiš sad? — htjede ona i opet zametnuti razgovor.

— Ljutim se, ali ne na te, nego na se, što sam izgubio ovako mnogo noć.

— Pa nisu to bile noći izgubljene, reče ona nježno i primaknu se k mladiću.

— Za mene jesu, — odgovori on tvrdo.

— Nisu ni za tebe, Ivane. Ja ću poći za te, reče djevojka i približi se sasvim k njemu; ali on ostade ravnodušan. Što ću ja, ja nijesam kriv! — uskliknu ona gorko, kad je vidila, da ju Ivan ni sada ne će da upita za razjašnjenje. Njoj je bilo gorko vrlo gorko, all vidila je, da se mora opravdati, a da je on za to i ne pita. A nije znala, kakć će se opravdati. Ona ljubi Ivana, ona čuti slast, neizmjernu slast, kad vidi, kako on njezinom dušom i tijelom gospodari, kad je bez njezina pitanja obujmi pa stisne k sebi, kad je na svakom nespretnu riječ samo ozbiljno pogleda, i kada — pošto je ona cijele ure snovala, kako će oni skupa živjeti, a on samo s jednom riječi sve to okrene i prevrne. Ona sve to rada prima i sretna je, kad se on samo malo razvedri i nasmiješi. Samo onda, kad je on mrk, vrlo turbano i ne će da govori, onda se ona sjeti Marka i nježnosti njegove,

Rusija ipak ne će da plaća svoje dugove.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)

Berlin, 15. decembra.
Holandski poslanik, Gevers, predsjednik Amsterdamskog Bankarskog Saveza, izjavio je, kako se javlja iz Haaga, u svom govoru, koji je držao u holandskoj I. komori, da je dobio vjerodostojne vijesti, po kojima ruska vlada odista neće da isplati kupone ruskih državnih bezvezica, kojima je sada rok.

Smiljenjivanje i apšenja generala

Kb. London, 15. decembra.
Reuter javlja iz Petrograda od 10. t. m.: Kriljenko brzojavlja, da se general Čeremisov protivio da na njegov poziv dodje u Pskov i da je smiljenjen. Kriljenko je dodao, da je garnizon u Pskovu na strani boljševika. On produžuje svoj put dalje. Komesar 5. vojske javlja, da je Kriljenko prispjeo u Dvinsk. Zapovjednik Doldikov je smiljenjen i uapšen.

Ofenziva protiv Italije.

Akcija protiv Giolittia.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)
Berlin, 15. decembra.
Javlja se iz Züricha: Talijanska vlada odlučila se, da protiv Giolittia učini neke korake, koje je preduzeo Clémenceau protiv Caillauxa.

Govor Orlanda u talijanskoj komori.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)

Zürich, 15. decembra.
U prekučerašnjoj sjednici talijanske komore držao je ministar predsjednik Orlando govor, u kome je u glavnom rekao ovo: Prilikom sastanka u Rapollu dat je političkom i vojničkom radu saveznika jedinstven podstrek. Obrazovan je za vojske, koje se bore na zapadnom frontu, vrhovni ratni savjet saveznika, koji se sastoji iz ministra predsjednika i po jednog ministra velikih sila. Poslije toga je 29. novembra otvorena u Parizu konferencija, kojoj je glavna osnova bila, da sredstva i potrebe saveznika učini opštim. Potrebe konferencije su dale jamstvo o tome, da će saveznici, uprkos velikim teškoćama, uzajamnim naprezanjem, dobiti Italiji za produženje rata potrebne namirnice, ugali i sirovine.

Drugi je veliki događaj na međunarodnom polju objava rata Sjedinjenih Država Austro-Ugarskoj. Poslije iznevjerenja Rusije, što neprijatelji našli ne bi trebali da sebi pripisuju u zaslugu, osim u pogledu na njihovu prepedenu usavršenu vještinu pokvarenosti i drskosti, neprijatelji su ponovo našli onu njima urodjenu naduvenost i oholi ton, koji odgovara načinu njihovog mišljenja. Središnje vlasti vele, da žele mir. Ali uslove za mir još uvijek drže skrivene, da bi imali zgodno sredstvo za širenje uzroka sumnjičenja među saveznicima i obaranja raspoloženja u narodima. Ostali svijet ima samo jedan program i jednu cilj, koja je uvijek jedna i ista i predstavlja ujedno ono, što mu je najveće i najmanje. Ostali svijet ne želi da bude mastan zaloga! za središnje vlasti i zabrana žrtva tih pretnji. Ostali svijet ne želi ma kakvi, pa ni nečasni mir, nego konačni, trajni mir, koji će onemogućiti ponavljanje nasilja i zvjerstava, koja groze čovječstvu povratkom barbarstva, i koji bi osigurao svima velikim i malim narodima zakonite i prirodne uslove za njihov politički, privredni i društveni razvitak, ne vredajući jedinstvo njihove nacionalne svijesti. Na toj osnovi smo mi gotovi za mir, koji smo uvijek želili.

Poslije ovog govora je primljen prijedlog poslanika Torre da se drže tajne sjednice, što ujedno znači izjavu povjerenja vladi.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)

Optužba protiv Caillauxa.
Kb. Paris, 15. decembra.
Komora je poslije podne pretresala zahtjev vojnog guvernera grada Parisa da može otvoriti krivičnu istragu nad poslanikom Caillauxom. Caillaux je tobož stajao u odnosima s neprijateljem. Među mnogobrojnim dokumentima, na kojima je guverner Parisa osnivao svoj prijedlog, Caillauxa naročito jako tereti prepiska, koju je vodio za vrijeme istrage protivu Boloa. Osim toga se on tereti i zbog veza sa Almereydom. Glavni dokument se tiče pokušaja Caillauxa, da u Rimu izazove rascjep u savezu sporazumnih sila.

Obrana Caillauxa.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)

Kb. Bern, 15. decembra.
Lyonski listovi javljaju iz Parisa: U početku prekučerašnje komorske sjednice, kojoj su prisustvovali skoro svi poslanici, Caillaux se brzim koracima popeo na govornicu. Izjavio je, da je bio odsutan, kad je podnijet prijedlog o ukidanju njegovog parlamentarnog imuniteta. Vlada je to svakako znala. Da je on (Caillaux) bio prisutan kad je predlog bio podnijet, popeo bi se odmah na govornicu.
Poslije mnogih upadica i velike larme Caillaux je produžio: „Mislim, da imam prava računati bar na nepristrasnost svih mojih drugova. Ja ću idućih dana imati prilike, da malo utišam raznovrsno brbljanje o meni. Ja ću komoru izjavom upoznat s mojom politikom prije i u toku rata. Clémenceau, razumije se, nije prisutan. Ali ja molim njegove drugove u kabinetu, koji su prisutni, da ga izvijeste, da ga za jedan od idućih dana pozivam na razgovor.“
Caillaux, koji je u početku tiho govorio, završio je gromkim glasom. U nekim klupama krajnje lijeve, liberala i socijalista se osuo pljesak odobravanja. Većina komore je ćutala.

Rad istražnog odbora.

Kb. Paris, 15. decembra.

Istražni odbor u stvari Caillaux-Lousetelota je danas saslušao Clémenceau i državnog podtajnika Ignaca. Clémenceau je predao odboru pojedina akta ministarstva spolnih poslova, ali ne i ona, koja pripadaju stranim vladama, jer bi to bio prekršaj povjerenja prema tim silama. Od tih sila će se tražiti ovlaštenje, ako bi se istraga doista otvorila. Ignace je izjavio o glavnom aktu, da se prijedlog odnosi na okrivljavanje za dosiuh s neprijateljem i rad protiv sigurnosti države. U dotičnom aktu su doista dvije razne činjenice, kojima se Caillaux tereti, naime stvar Almereyda, Bolo, Cavallini i rovarenja u Italiji, koja su diplomatskim putem utvrđena. Istragom će se saznati, kojoj sudskoj nadležnosti pripadaju utvrđene činjenice. Saslušanje Clémenceaua i Ignacea trajalo je više od jednog sata. Vjerovatno neće biti potrebno da se i po drugi put saslušavaju.

Najnovije brzojavne vijesti.

Iz željeznog kartela.

Kb. Beč, 15. decembra.
Listovi javljaju, da je juče plenarna sjednica željeznog kartela zaključila likvidaciju računarskih ureda. Prostorije ureda su otkazane. Za činovnika ureda postaraće se po mogućstvu.

Savez nezavisnih Srba u Svajcarskoj.

Posljedni broj „Srpskog Lista“, koji izlazi u Zenevi donosi sljedeći poziv nezavisnim Srbima, kojega zbog njegove značajnosti prenosimo u cijelosti.

Srbima u Svajcarskoj.

Prošle su dve godine od kako smo se posle teške katastrofe, koja je snašla našu milu Otadžbinu Srbiju, našli u dalekoj tuđini i kako se ostavljajući i napuštajući potucamo po stranome svetu daleko od mile Otadžbine i od naših najmilijih.

Ne zna se kome je teže, da li onima koji su ostali na domu ili nama raseljenima po svetu.

Od kako smo napustili Otadžbinu, veliki je deo od nas ostao bez igde ičega, a napušteni od vlade i službenih predstavnika naše upropašćene Otadžbine, ostavljeni smo sami sebe, a po vrh teškog svog položaja gonjeni od onih od kojih treba da smo zaštićeni — gonjeni od upravnih krugova državnih, gonjeni od srpske vlade.

Uloga njihova u odnosu prema nama svela se samo na to: da nam nameću dužnosti a nikakva prava ne daju. Prava daju, samo svojim političkim prijateljima i oslobodjivaju ih dužnosti, a samo traže dužnosti od nas koji nismo njihovih političkih prijatelji. Kad im nismo od potrebe, za nas neće ni da čuju, ni da nas vide, a kad treba da im poslužimo, da izvršimo njihove naredbe i prohteve, onda nas povlače na dužnosti. Mi za njih postojimo u toliko u koliko smo im moneta za potkurivanje, a kad je u pitanju naša egzistencija, onda nas ne znaju i ne poznaju.

Službeni predstavnici Srbije podjednako su bezobzirni prema nama, prema našima na domu i prema omladini, koja se školuje u inostranstvu. Izuzetak čine samo prema onima koji su im u volji i koji slepo hoće da izvršuju njihove želje i partizanske prohteve, pa bili oni ovde ili na domu, na čiju potporu pri povratku računaju.

Protivu takvoga rada u nama se bune osećaji i ne možemo sedeti skrštenih ruku i posmatrati i dalje takav nesavestan rad. Protiv takvog držanja službenih predstavnika Srbije moramo zauzeti odlučno držanje, ustati i izneti na javnost sve zakulisne radnje srpskih upravnih krugova.

Dužnost prema Otadžbini, dužnost prema napuštenim i obezglavljenim našim porodicama, dužnost prema napuštenoj siročadi naših ratnika, dužnost građanska nalaže nam, da ne dozvolimo, da se naše muke, stradanja i kobna nesreća zloupotrebljava, već da na ruševinama države, društva i porodica zidamo novu zgradu, svetliju i napredniju budućnost našu i našeg naroda.

Za sve ovo vreme mi smo imali dovoljno i prilika i vremena da se uverimo o radu, namerama i težnjama službenih predstavnika Srbije. One su sebične, otrovne i protivu naših opštih interesa. Mi od njih nemamo šta više da očekujemo. Oni ne rade za naše narodno dobro, nego za svoje partizansko, lično i sebično. Oni grabe zaostalu narodnu imovinu, prave dugove na račun Srbije i to na svoje partizanske i lične prohteve upotrebljuju baš kao da su uvereni, da se nikad više u Srbiju vratiti neće, da pred narodom o svom radu polože račun. Mi se od njih nemamo nikakvome dobru nadati. Opšte dobro poslednja im je briga. Oni su izgubili obraz.

Nesredjene prilike u kojima se nalazimo i držanje predstavnika naše države prema nama i našima izazvalo nas je, da iz dosadašnje rezerve istu-

pimo i da pokrenemo akciju za organizaciju svih nezadovoljnih Srba radom službenih predstavnika Srbije u inostranstvu u društvu pod imenom:

„SAVEZ NEZAVISNIH SRBA“.

Organizovani, uložimo protest protiv njihovog rada pred celim našim narodom i pred celim kulturnim svetom; optužimo ih za nemilosrdno gonjenje srpskih građana i za nemilice prosipanje narodne imovine. Izmećemo naše poglede na buduću organizaciju i upravu srpskog naroda i apelovaćemo na celo čovečanstvo da nas u tome pomogne. Tražićemo pred narodom osudu srpskih upravnih krugova za sva nedela koja su počinili.

Svako dalje ćutanje bilo bi saučestništvo u upropašćivanju srpske budućnosti.

Ovlašćena od poslednje konferencije obraćamo se na sve nezadovoljne Srbe radom današnjih zvaničnih predstavnika Srbije, a koji se slažu sa gore istaknutim odredbama i pozivamo ih da nam pristupe, da se zbijemo u guste neprobijne redove i da zajednički poradimo za opšte dobro celog našeg naroda.

Iskreno, voljno i oduševljeno pružimo srpsku desnicu i tražimo bratski zagrljaj.

Srbi iz Svajcarske, Francuske, Italije, Engleske i Amerike, kao i po drugim stranim zemljama stupite u zajednicu, organizujte se i složno napred: jedan za sve, svi za jednoga!

Pozivamo Srbe iz Srbije koji su u Svajcarskoj, koji nisu izgubili srpsku svest i koji misle ovako kao mi da dodju radi organizacije na zbor, koji će se držati u Zenevi u nedelju 16 (3) decembra t. g. u sali Café de la bourse, Quai de la poste, No 16 u 10 čas. pre podne.

Unutrašnja pitanja raspravljajte samo članovi za Srbiju iz Srbije a za Crnu Goru iz Crne Gore.

Pozivamo i sve druge Srbe koji su voljni da nas pomognu, a slažu se sa principom konfederacije srpskih zemalja.

Ne oklevajte! Na posao! Vreme je da se organizujemo i da za srpsku budućnost složno poradimo.

2. decembra 1917. god.

Zeneva.

Predsednik izvršnog odbora, Živojin Moskovljević advokat.

Engleska u ratu.

George protiv Landsdowne-a.

Kb. London, 15. decembra.

Na jednom banketu, koji je u Londonu priredjen, Lloyd George se u svome govoru obrnuo, između ostalog, i na pismo Landsdowne-a, rekao je, da su sve zabrinutosti povodom tog pisma neosnovane; jer je Landsdowne sa svim u sporazumu s predsjednikom Wilsonom, pa je htio jedino ono isto da kaže, što je i Wilson nedavno rekao u svome govoru. Drugo mišljenje, kakvo postoji u Njemačkoj i Austro-Ugarskoj, pa i u saveznim zemljama, po mome mišljenju je netačno. Naglašujem još jednom, da je Landsdowne htio isto da kaže, što je i Wilson rekao. Kad je pismo objavljeno ja sam bio u savezničkoj konferenciji u Parizu. Ono je tamo primljeno s bolnom uzrujanošću. Međutim treba sa zadovoljstvom primiti k znanju, da su Landsdowne prijatelji i kritičari pogrešno razumjeli i da dolazi u obzir težina njegovog ugleda i utjecaja za ostvarenje Wilsonove politike. Lloyd George je zatim obratio pažnju na ustalačku manjinu u zemlji, koja lukavo i uporno rasprostire svoje mišljenje u namjeri, da zemlju prisili na mir, kojim bi se mi protivnicima na-

šim pokorili. Lloyd George je izjavio: Ja savjetujem narodu, da se čuva čovjeka, koji misli, da ima nečega srednjeg između pobjede i poraza. Takve sredine nema. Ima ljudi, koji vjeruju, da bi mogli okončati rat jednom vrstom tako zvanog ugovora o miru, ligom naroda sa izbornim sudom i razoružanjem, i svečanim ugovorom između svih naroda. I tom bi savezu sad trebalo da pristupi jedan narod, koji je ugovor nazvao parčetom artije. Ali ko bi sproveo taj novi ugovor? Svakako narodi saveza, koji nijesu bili srećni da sprovedu prvi ugovor. Rat, koji je otpočeo u svrhi, da se ugovor sprovede, okončati bez oštete raskida ugovora, nego samo zaključenjem jednog jačeg ugovora, to bi doista bila prava sprdnja. Nas ne treba da zavedu te prazne riječi lige naroda, razoružanje, izborni sud i sigurnost. Sve su to same krupne riječi, ali bez životne snage pobjede, one ostaju samo riječi. Nijesmo trebali ulaziti u rat, ako nijesmo bili voljni da pod svima okolnostima izvršimo svoj zadatak. Ja mogu da razumijem držanje nekolicine ljudi, i ako ga ne odobravam, koji su još u početku rekli: „Ne mišljajte se pod nikakvim okolnostima! Pustite Nijemce neka pregaze Belgiju! Ostavite našeg prijatelja i susjeda, slobodnu republiku Francusku, nek se zavalu u blatu! Pustite nek se vrše zločini ma koje vrste, ako se ono samo ne bude vršilo protiv naše zemlje i protivu nas!“ — Ali ja ne mogu da razumijem čovjeka, koji je tada, kad je prvi put vidio sramoto, ogorčen u svojoj plemenitosti duši, sa opravdanim gnjušanjem uzviknuo: „Za ime Božje, učinimo kraj toj sramoti, kaznimo zločinca“, i koji, pošto mu je bilo pošlo za rukom da narod povede ovim putem časti, sad prije nego što je polovina zadatka izvršena, iznenadno veli: „Meni je dosta, došlo je vrijeme, da se svemu učini kraj! Pružimo zločincima ruku, upustimo se s njima u trgovinu radi naše uzajamne koristi!“

Jerusalim u kršćanskim rukama.

(8. decembra 1917)

Po jednoj vijesti Wolffovog ureda carsko otomanske čete napustile su bez borbe Jerusalim. U istoj se ovoj noli veli, da je za ovu dobroljnu evakuaciju Jerusalema bilo mjerodavno u prvom redu stanovništvo, da se ne vrijeđaju vjerski osjećaji naroda time, što bi se posvećeno zemljište pretvorilo u pozornicu krvavih borbi.

Nema sumnje, da će vijest o napuštanju Jerusalema i ulasku kršćanskih četa u ovo osvećeno mjesto, potresti vjerskim osjećajem sviju skoro naroda cijeloga kulturnoga svijeta. U njihovim srcima pojavice se stari duh religije, uspomene na njihovu vitešku prošlost, a u isto vrijeme i uspomene na staru papinsku moć. Svijet, kulturni svijet iznašće opet u tančine sve prošlosti ovog svetog grada, svetog svakom Kršćaninu, Hrišćanu i Židovu, iznosiće se cijeli njegov značaj, njegovo značenje u kulturnoj povijesnici svijeta, a pašće i mnogo koja i o njegovoj budućnosti.

Bez obzira na svjetske događaje, koji su danas već četvrtu godinu rastavili cijeli kulturni svijet u dva tabora, ovaj čas trebali bi svi da se skupie oko groba Sv. Spasitelja, da čuvaju ono mjesto, odakle je potekla sva današnja kultura, odakle je prošla svijetom prva riječ — da smo svi ljudi braća, sinovi jednog Boga, dio duha njegovoga.

onda su joj milili njegovi bojažljivi zarjajali i njegova velika nježnost. Ali lok je uza nj, namah joj je dosadno djevoje veliko milovanje i ona čuti, da samo uz Ivanu može sretna biti.
Tako je ona smeteno i isprekidano govorila Ivanu, a on je i dalje mlrno slušao.
— Pa koga ti kaniš prevariti? — upita on iz poduljeg mućanja.
— Marka! — odgovori tiho djevojka.
— A zašto njega?
— On je predobar, pa će oprostiti.
— Mene se bojiš? — reče mladić i prvi put se te večeri pomače. Nu, vidiš, Marko je poštenjak i njega ćeš ti rastužiti.
— Što ću mu ja! — reče djevojka bezbrižno. Ja sam gledala, tko je za me, pa kad sam vidila, onda sam odabrala.
— Ali da se ne bi pokajala? — reče Ivan.
— Kako pokajala?
— Lako! — Uzmeš mene, pa ti se prićini, da bi ti ljepše bilo s Markom i ti njemu privoliš, ili barem za njim uzdišeš. Ili da uzmeš njega, pa ti on dodlja i ti se opet k meni primakneš. Evo, to je sad već tako; kad si s njim, voliš mene; kad si s menom, voliš njega. Zlo je to, kad dva momka curu polube, ona onda ne zna, komu bi privoliła. Pa da se to ne dogadja, najbolje će biti, da ti ne budeš ničija.
— Kako ničija?
— Evo ovako! — reče omirno i

maš se rukom za pas. U isti čas planu kubura i djevojka klonu k zemlji. — Bila je mrtva! — Mladić se prignu i pogleda ranu: Zgodio sam te upravo u srce, a ono nije ni valjalo. Inače si sva krasna i mila, nezaborna djevojko! — promrmlja on i udalji se.
U selu su čuli hitac, ali kako je to bilo nešto obično i nije bilo daljeg puškaranja, nitko se nije za to ni brinuo.
Sutradan nadjoše djevojku mrtvu u šljiviku. Nitko nije znao, ni slutio, tko je ubi; ali kad je urediše i metnuše na odar, doletj Mara, njezina prija, koja je noćila na stanu u planini, i onako zažarena od brza hoda, pade po djevojci mrtvoj, te u žaljiki kaza, da ju je ubio Ivan.
III
Isto jutro, tek što je svanulo, zadje ona u tor, da će podojiti ovce i pustiti ih u grm, kad se najednom u pritoriku pokazao čovjek. Ona upozna Ivanu i on joj reče, neka se žuri s poslom, pa neka dodje za stan u grm, gdje će je on čekati. Djevojka poče žurno hvatati ovce za ovcom razmišljajući, što li joj to Ivan ima kazati u to nezdgodno doba. A odjeven je čisto i svečano, ima kubure za pasom, kano da ide u svatove. I njoj zakuca srce naglje. Pa koliko puta je njoj već zakucalo srce! — Uvijek, kad god bi spazila Ivanu, da dolazi. Svaki put se nadala, da će joj što kazati, i to ono, što je upravo ona željela, to jest da je voli i da će je te leseni zaprositi. On nikad o tom ni bi-

jele, nego kazuje, kako se je u selu ovo ili ono dogodilo, ili svrne razgovor na Anicu, pa pripovijeda, što joj je govorio, nautca, kako ju je milovao i pogleda djavolski po njoj, pa uživa, kad vidi, kako se djevojki kameni lice. Ivan je znao, da ga Mara voli, i to više nego Anica, pa je čutio nekako, da je Mara i bolja i da bi bila prikladnija za ženu; ali mu se Anica zasjekla u pamet i srce, te ne može da se s njom rastavi. Mara pak poznavala Anicu, razgovarala s njom o Ivanu, pa joj pucalo srce, kad bi čula, kako djevojka lako, baš šaljivo razgovara s njom o jednom momku, sad opet o drugom. Čudila se ona tome i čutila u sebi želju i vatru, kojom bi ona milovala Ivanu, da on to samo zaželi. I tako promišljajući svrši ona svoj posao, isпусти ovce i požuri se u grm za stan. Tamo je čekao Ivan sjedeći zamišljeno na kamenu. Bilo je blijed i mrk, a miršavo i koštunjavo lice mu se ukočilo. Djevojka ga pozdravi i nije joj bilo ništa čudno takova ga vidjeti. On je često dolazio k njoj smrknut i zamišljen, osobito kad bi se na Anicu naljutio, jer je znao, da će ga ona mlom riječ razblažiti.
— Otkud ti, Ivane? — upita ga ona.
— Od kućel!
— A kamo ćeš?
— U hajduke, reče mladić mirno, a djevojka se htjede nasmiješiti, ali je nešto zazebe oko srca i smijeh joj se na usnama sledi.
— Pa ne bi li malo bliže? — upita

djevojka nježno, a preko nježnog i žalobnog lica puhnu joj tračak nade. Pomisli, da su se Ivan i Anica raskrstili, pa eto on lutiti k njoj dolazi.
— Ništa bliže, reče momak iza duljeg mućanja. Sinoć sam bio s Anicom. — Pa? — izgovori tiho djevojka. — I ubio je! reče on muko.
Djevojka zazinu, mahnu rukama po zraku, te klonu k zemlji. Ivan ju zadržao na rukama, spusti k zemlji, pa joj poče ljubiti ruke, a suze mu curkom curile.
— S Bogom, srečo moja! — reče on, pogleda na blijedo lice onesviješćene djevojke i žurno umaknu u šumu. Suze se na Marinim rukama još nisu osušile, kad djevojka dodje k svijesti. Pa da tih suza nije bilo, ona se ne bi mogla ni sjetiti, ni bi mogla razabrati, što je čula. Njezin duh bio je izvan nje još uvijek i ona je čutila, kano da se netko drugi diže, kako ide, kako drži glavu jedva uspravno, kako su ruke teške, te ih ona ne može maći, nego vise niza nju.
Pa u tom beznanju spusti se ona s planine, podje u selo, te istom onda, kad je došla blizu kuće, probudi se u njoj jedna misao i to nada, da se nje ništa dogodilo.
Ali nada je prevart.

dje i na njih red. Ivan se predade, bez ikakva opiranja i borbe, te bi radi toga, što je ubio Anicu, odsudjen na vješala. Mnogi se podigoše da izmole za nj pomilovanje, jer on nije u hajduštvu nikakova zla počinio. Kazaaše mu, da su molili milost za nj, ali on ne pokaza ničim, da bi se tomu veselio. Upitaše ga, zašto je bježao u hajduke; a on reče, da se nadao poginuti u gor, gdje ga ne bi išli gledati kao na čudo.
Sve više primicao se sat smrti a milost nije dolazila. Upitaše ga, da li što želi, a on reče da ništa; no za čas se predomislil, pogleda oko sebe i reče tiho, da bi rada viditi jednu djevojku. Želio je viditi Maru. I zbilja mu ispuniše želju. Maru doprati Marko.
Tužan je to bio sastanak i rastanak.
— Ne plaćil reče on djevojci. Ima ljudi, koji su čudi čudne, pa ne mogu biti sretni. Ja sam znao, gdje je sreća moja i gdje je dobro moje; ali ga nisam upravo htio nхватiti. A bolje je te da nisam. Vas dvoje, ti Marko i ti Maro, vas dvoje možete biti zajedno sretni. A da si ti moja, Maro, ili da je Marko dobio pokojnicu — i njemu se zavrtiše suze u očima — vjerujte, po vas dvoje zlo.
— Lako bi mi podnosili naše zlo, brate moj! — reče Marko, a Mari provlaše gorke suze, što ih je dotad ustavljala. I svi proplakaše, pa plačno izadje njih dvoje na polje, a on ostade u tamnici.

IV.
Od tih događaja prošle su dvije godine. Hajdučka četa, u kojoj je bio Ivan, bješe raspruća. Nisu još bila dva tri u životu, i medj njima Ivan. Ali do-

Jerusolim (grčki i latinski Hierosolyma, hebrejski Jerusaleim, arapski El Kuds) bio je na vrhuncu svoga procvata u vremenu Herodijaca, brojeći u ono vrijeme oko 200.000 stanovnika. 70 godina poslije Krista osvojio ga Tito i razori do temelja. Ostavio je samo nekoliko hramova. Herodijan, za svoga boravka u Siriji (130.) zasnuje Jerusolim opet podilici kao poganski grad, ali je time prouzrokovao očajan ustanak židova (od 132.—135.). Poslije njegovog vladanja Jerusolim je postao rimskom kolonijom, nazvanom Aelia Capitolina. Konstantin Veliki podigne 326.—335. veliku baziliku nad svetim grobom i učini Jerusolim opet kršćanskom gradom, kakovim je ostao kojih 300 godina. Izuzevši kratku okupaciju po Arapima (od 614. do 628.) Od 637. osvoji ga kalif Omar i nadjene mu arapsko ime El-Kuds (svetinja). Kad je grubo pleme Sedžuka 1077. osvojilo Jerusolim, odlučše zapadni narodi i pape da grad osvoje.

Kršćani su već prije toga doba hodočastili u Jerusolim, ali poteškoće, što su ih susretali kod gospodara svotoga grada, a s druge strane osvajačka težnja pape, dovela je do krstaških vojni. Papa Grgur VII pozove 1074. razne knezove, da pomoću grčke države osvoje Jerusolim iz ruku Seldžuka. Ali krstaška je vojna ovaj put izostala, jer se je papa Grgur zaratio sa francuskim kraljem Henrikom IV. Ali poziv pape imao je veliki uspjeh. Poznata je psiha ondašnjega plemstva i vitezova. Zato se podigla silna masa na poziv nasljednika Grgura Urbana II god. 1095. sa koncilu u Piacenzi i Clermontu. Knezovi kao vojvoda Lotrinški Gottfried Bouillon, grofovi Flandrijski, vojvoda Normandijski, grofovi Toulouse, pa Beaumont Gulsard i brat će mu Tancred pomno opremiše vojsku i podju naprije u Carigrad. Pametnim postupkom cara Aleksija Komnenovića uklonjene su razmirice sa vitezovima, kojima car dade na raspolaganje brodovlje za prijevoz u Malu Aziju. Vojska silno postuđa na pohodu u Siriju, ali je posve slučajna pobjeda u Antiohiji, opet oskolu. Pred sam Jerusolim stigne samo kojih 20.000 vojnika, a ostali se vrate ili podtegoše bolestima. Jerusolim, dobro utvrđen, branilo je oko 40.000 ljudi. 15. jula 1099. pokušaše krstaši sa drvenim tornjevima i ljestivama juriti, pa opsjednuti gotovo vjerskim ludilom, zauzmu grad. U gradu počinje pravi pokolj. U Salomonovom hramu bilo je po tradiciji krvi konjima do koljena. Kraljevstvo Jerusolimsko bi osnovano sa velikim oduševljenjem. Prvi vladar bio je spomenuti Balduin (od 1100. do 1118.), onda njegov brat Balduin II. (do 1131.), slijedila je njegova kćerka Melisanda sa mužem Fulkom Anjuvinscem (1131.—1143.), njezin sin Balduin III. (do 1162.) i njegov brat Almarik (do 1173.) sin Balduin IV. (do 1183.), pa nećak Balduin V. i konačno usurpator Guido Lusignan, pod kojim egipatski sultan Saladin otme Jerusolim kršćanima (god. 1187.). Od tog vremena poduzeto je više krstaških vojni protiv svetoga grada, ali sve se razbiše. U to se zapad grdnio zavadi sa Carigradom radi politike i trgovine, pa su krstaški vitezovi udarili na sam Carigrad i 12. aprila 1204. ga osvojili. Ali se radi plijena zavadiše. Balduin Flandrijskog koji se domogao carske krunice, uhvatio je bugarski car i izmučio do smrti. Izrabljujući razrožnost Normandijaca osvojio je Grci 1261. ponovno Carigrad, ali grad se više nikad nije mogao podići, dok ga konačno ne osvojiše Turci. To je bila posljedica četvrte krstaške vojne.

Za pape Inocenta III zahvatilo je takovo religiozno ludilo narode, da se spremila ekspedicija djece i odraslih, jer da oni moraju opet osvojiti Jerusolim. Medjutim već nakon prijelaza preko Alpi zaglavili od nevolje veliko mnoštvo djece, a preostatak poput prosjaka se vrati u domovinu. Druga ista ekspedicija djece padne žrtvom podle trgovine. U Marsiliji bilo je ukrucano mnogo mladih vitezova iz Francuske i Njemačke, koji su onda prodanci kao rebije u Afriku, u koliko nijesu zaglavili na moru. Caru Fridriku II uspije doduše na kratko vrijeme osvojiti Jerusolim (god. 1229.), ali je grad od god. 1244. neprestano bio u rukama islama do pred koji dan.

Amerika u ratu.
Ratni zajam Ameriko.
Kb. New-York, 15. decembra.
Kako se zvanično javlja, može se za početak iduće godine očekivati nov ratni zajam, kome će imatna stopa biti 4 1/2%.

Željeznice u ratnoj vlasti.
Kb. New-York, 15. decembra.
Govori se, da će predsjednik Wilson saopštiti kongresu još prije Božića one mjere, koje misli preduzeti prema željeznicama za vrijeme trajanja rata.

Poostreni podmornički rat.
NOVA POTAPLJANJA.
Kb. Berlin, 16. decembra.
Weiffov ured javlja: Njemačke podmornice su ponovo uništile u Kanalu 15.000 bruto registrovanih tona. Medju potopljenim brodovima nalazila su se 8 povećana parna broda, od kojih je jedan bio naoružan; kao i jedan parni brod od nekih 6000 tona. Jedan parni brod pucnjavom izbačen iz osiguranog aprovdnog vlaka.

Potopljen ugljen za Norvešku i Švedsku.
Kb. Kopenhagen, 15. decembra.
Prema vijesti „Politiken“-a iz Christianije, onih 6 trgovinskih parobroca, koje su njemačke pomorske boračke snage potopile kod norveške obale, bili su natovareni ugljen za Norvešku, Dansku i Švedsku. — „Nationaltidende“ brzojav, koji je doznije u noć prispjeo iz Bergena, prema kome je spašena posada svih potopljenih brodova.

Podmornice pred Suežkim kanalom.
(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)
Zemlja, 15. decembra.
U blizini Suezskog Kanala primjećene su neprijateljske podmornice. Zbog ovoga je tamo počev od ponedjeljka obustavljena plovidba.

Novo cijene „Beogradskih Novina“ počev od 1. januara 1918.
Usljed neprekidnog poskupljivanja materijala potrebnog pri izdavanju lista, prinudni smo cijene „Beogradskih Novina“ za malenkost povisiti.

CIJENE „BEOGRADSKIM NOVINA“
su počev od 1. Januara 1918. slijedeće:

Cijena pojednog broja:	
u Beogradu i u području gubernije u Srbiji	10 helera
u monarhiji	12 helera
Mjesečna preplata:	
u Beogradu, u području gubernije u Srbiji, za bojne i etapne poste	K 2.50
u Beogradu sa dostavom u kući	K 3.—
u monarhiji	K 8.—
u inostranstvu	K 4.50

Uprava „Beogradskih Novina“
Topličin vjanzac 21.

Grad i okolica.
Dnevni kalendari.
Danas je neđelja 16. decembra, po starom 8. decembra. — Rimokatolici: Abina; pravoslavci: Prorok Sofronije.
Casnička i cinovnička kasna otvorena je do 12 sati u noć.
C. i k. vojnički dom: Cifaraica, soba za pisanje i igranje, kantina. Otvoreno od 7 sati izjutra do 9 sati uveče. Slobodan pristup svakome vojniku.
Beogradski orkeum (u zimskom pozorištu, prije Boulevard): Dvije predstave. Prva u 4 sata poslije podne uz snižene cijene, a druga kao obično u 8.30 sati uveče.
Kinematografi: Vojni kino u Kralja Milana ulici 55 (Koloseum): U 4.16 sati poslije podne predstave za vojnike.
C. i k. gradjanski kino na Terazijama br. 27 (Paris): U 2.30, 4.16 sati poslije podne predstave za gradjanstvo. — „Sivija“: U 3.30 i u 6 sati poslije podne predstave za gradjanstvo.
Noćna služba u ljekarnama: U sedmici od 16. do uključivo 22. decembra obavljaju noćnu službu u Beogradu ove ljekarne: I. rejon: Dr. Pančić, Saborna ulica br. 77; II. rejon: Sekulić, Takovska ul. br. 37; III. rejon: Protić, Kralja Milanova ul. broj 87.
Posljednji električni voz za Topčider kreće od spomenika u 3.30 sati poslije podne, a iz Topčidera za Beograd u 4.03 sata poslije podne. To važi i za neđelju.

Red vožnje parobrodom iz Beograda u Zemun: 7, 8, 9, 10, 11 i 12 sati prije podne; 2, 3, 4, 5, 6, 7 i 8 sati poslije podne. Iz Zemuna za Beograd: 6.30, 7.30, 8.30, 9.30, 10.30 i 11.30 pr. podne; 1.30, 2.30, 3.30, 4.30, 5.30, 6.30 i 7.30 posli. podne. — Iz Zemuna u Pancsovu: u 6 sati ujutro i u 12 sati u podne. — Iz Pancsove u Zemun: U 8.30 sati prije podne i 3 sata poslije podne. — Ladja, koja voz izmedju Zemuna i Pancsove i obratno ne pristaje u Beogradu.

Kretanje parobroda za vojnike. Odlazak iz Zemuna i Beograda u Oršovu svakoga ponedjeljka, srijeda i subota. Odlazak iz Beograda u 5 sati izjutra, dolazak u Oršovu u 3 sata i 10 minuta poslije podne. Iz Oršove u Zemun i Beograd svake nedjelje, utorka i četvrtka, odlazak iz Oršove u 5 sati izjutra, dolazak u Beograd u 8.30 sati u večer.

Botanička bašta. Otvorena utorkom, četvrtkom, neđeljom i praznicima.
Posjet bolesnika u bolnicama: U bolnici „Brčko“: od 2—4 sata poslije podne. U bolnici „Brün“: od 9.30—12 sati prije podne i od 2—4 sata poslije podne. — U c. i k. gradjanskoj bolnici: u utorku, četvrtak i neđelju od 1—3 poslije podne.
Kućna bolnica: Posjeta nije dozvoljena. Obavještenja o botanicima dnevno od 11 do 12 sati prije podne na ulazu u baštu bolničke zgrade sa strane Vidinske ulice.

Vojno parno toplo kupatilo u Car Dušanovoj ulici. — I. Kupatilo u kadama: a) Za vojne osobe otvoreno radnim danima od 7 sati prije podne do 5 sati poslije podne, a neđeljom i praznicima od 7 sati prije podne do 12 1/2 sati u podne. — b) Za gradjanstvo radnim danima od 9 sati prije podne do 5 sati poslije podne, a neđeljom i praznicima od 9 sati prije podne do 12 1/2 sati u podne. — 2. Parno kupatilo za časnike i njima ravne činovnike otvoreno je utorkom, srijedom, petkom i subotom od 7 sati prije podne do 5 sati poslije podne, a neđeljom i praznicima od 7 sati prije podne do 12 1/2 sati u podne. — Za gradjane muškog pola otvoreno je parno kupatilo ponedjeljom i četvrtkom (ako u dane ne pada kakav praznik) od 9 sati prije podne do 5 sati poslije podne. — Časnicima i njima ravnim činovnicima otvoreno

na vojnu da se služe parnim kupatilom i u dane određene za gradjanstvo (ponedjeljom i četvrtkom). Blagovna se zatvara radnim danima u 12 1/2 sati, a neđeljom i praznicima u 12 sati u podne.

Rimokatolička služba Božja.
Danas, u neđelju, 16. decem., vršiče se rimokatolička služba Božja ovim redom:
I. U dvoru: U 8 sati u jutro sv. misa za vojništvo sa njemačkom i srpsko-hrvatskom propovjedi.
II. U župnoj crkvi: U 8 sati u jutro sv. misa za školsku djecu. U 10 sati prije podne svečana služba Božja i propovjed. — U 3 sata poslije podne litanije.
Radnim danom počinje prva sv. misa u 6.30, a druga u 7.30 sati u jutro.

Evangelička služba Božja.
Danas, u neđelju, 16. dec. u 10 sati prije podne obaviče službu Božju u evangeličkoj crkvi u ulici Vuka Karadžića evangelički etapni paroh Holzhausen.
Vojno-ljekarsko veče.
U utork 18. o. mj. u 6 sati poslije podne držaće se u pričuвної bolnici „Brčko“ (birurški odjeljenje) pod predsjedništvom c. i k. načelnika saniteta V. G. G. gosp. stožernog nadliječnika I. kl. D-ra Kandutcha druga sjednica. Gosp. sanitetski savjetnik prof. Dr. Anton Ghon predavaće o „spornim pitanjima u nauci o postanku ljudske tuberkuloze“. Gosti dobro došli.

Istorijski kalendar.
Na današnji dan, 16. decembra 1766. godine, umro je u Zaostrugu u Dalmaciji slavni fra-Andrija Kačić-Miošić, pjesnik „Razgovora ugodnog naroda slovinskog“. Kačić je ovim svojim djelom mnogo učinio za podizanje narodne svijesti kod svekolikog „slovinskog“ naroda. „Razgovor ugodni“ jeste pored Relkovičevog „Sajra“ najuglednije djelo u srpsko-hrvatskoj književnosti pisano ikavštinom. Neumli fra-Andrija podjednako je drag i Srbima i Hrvatima. — 16. decembra 1770. godine rođen je u Bonn u čuveni kompozitor Ludwig van Beethoven je dan od najvećih muzičara svijui vremena. Otac mu je bio kapelnik. Učitelji su mladom Beethovenu bili obista Pfeiffer kao i muzičari van der Eden i Neefe. 1787. godine prvi put je svirao u Beču gdje je svojom vještinom oduševio Mozarta. Od 1782. godine bio je u Beču učenik slavnoga Haydna. Osim toga je učio kod Schenka, Albrechtsbergera i Salieria. Našavši moćne i velikodušne zaštitnike u kneževima Karlu Liechnovskom, Kinskom, Lohkovicu kao i u nadvojvodi Rudolfu, koji su se u najzdašnjoj mjeri brinuli za njegov materijalni opstanak, Beethoven je bio u sretnom položaju, da je mogao isključivo živjeti za svoju umjetnost. 1800. godine počeo je gubiti sluh, a najzad je potpuno ogluvio. Od 1815. godine stvorio je, povučen od svijeta svoja najljepša djela (9. simfonija, „Missa solemnis“, sonate za glasovir, violinski kvarteti i uvertire). Ukupno je dao 188 djela (medju njima operu „Fidelio“). Umro je 28. marta 1872. godine u Beču. U rodnom mjestu Bonnu i u Beču podignuti su mu spomenici. — 16. decembra 1842. godine rođen je norveški slikar Otto Sinding. — 16. decembra 1859. godine umro je u Berlinu slavni filolog Wilhelm Grimm brat isto tako slavnog naučnika Jakova Grimma, prijatelja Vukovog, kome je ovaj posljednji 1853. godine posvetio svoju zbirku srpskih narodnih pripovjedaka u znak zahvalnosti za populariziranje srpskih narodnih umotvorina medj narodima grednje i zapadne Evrope. Braća Grimm radili su zajednički na zasnivanju savremene njemačke filologije. Zajedno su počeli izdavanje „Njemačkog rječnika“, koje su nastavili Hildebrandt, Heyne, Lexes i Weygand, zatim su njih dvojica izdali „Njemačke narodne pripovjetke“ i „Njemačke domaće i dječije bajke“. Sam je izdao „Njemačke junačke narodne pripovjetke“. Wilhelm Grimm rođen je 1786. godine (24. februara) u Hanatu, a umro je kao što rekosmo, u Berlinu. U Hanatu u podignut je zajednički spomenik braći Grimm. — 16. decembra 1871. godine umro je u Arnstadu romansijer Wilhelm Häring, poznat pod svojim književničkim imenom Willibald Alexis. Rođen je 1798. godine. — 16. decembra 1878. godine umro je u Frankfurtom predgrađu Sachsenhause-nu pjesnik i dramatičar Karl Gutzkow. Rođen 17. marta 1811. godine u Berlinu. Od njegovih drama najpoznatije su: „Urie! Acosta“ (veličanje filozofa Spinoze; davana u sv. vr. u Beogradu), „Zopf und Schwert“ („Perčin i mač“; iz doba pruskog kralja Friedricha Wilhelma I, oca Friedricha II.), „Der Königsleutnant“ u koje je dramski razradio jednu epizodu, koju Goethe pripovijeda iz doba svoga djetinjstva itd. — 16. decembra 1897. godine, dakle ravno prije 20 godina preminuo je u Parizu slavni francuski književnik i jedan od najviše čitanih romansijera u cijeloj Evropi. Alphonse Daudet (izg. Alfonz Dode). Rođen je 18. maja 1840. godine u Nimesu u južnoj Francuskoj, koju je doznije u svojim djelima tako lijepo opisao, vjerno crtajući sve lipe osobine i mane svojih užih zemljaka. Pošto je postigao prve uspjehe sa svojim književnim prvencima, koje je objavljivao po listovima svoga rodnog kraja, došao je kao mlad čovjek u Paris i u prvo se vrijeme dosta potucuo, dok ga najzad

predsjednik komore, vojvoda Morny (kao god i njegovog starijeg brata Ernesta) ne uze za privatnog sekretara, dajući mu sredstva za usavršavanje svoga obrazovanja i za putovanje. Prvi veći uspjeh postigao je svojim autobiografskim romanom „Le petit chosé, histoire d'un enfant“ (Prevodjeno u više mah na srpsko-hrvatski jezik, pod naslovom „Mališan“ i dr.), koji se pojavio 1868. godine; zatim se pojavio poznata „Lettres de mon moulin“ („Pisma sa moje vodenice“) a 1872. godine izidje nenadmašni humoristični roman „Les aventures prodigieuses de Tartarin de Tarascon“ („Čudnovati doživljaji Tartarina Tarasconskog“; nekoliko puta prevodjeno, najpoznatiji prijevod u izd. „S. K. Zadruga“), a 1874. god. „Fromont jeune et Risler aine“, koji se Tolstojevom „Anom Karenjinom“ i još nekim djelima spada u najviše čitane romane svjetske književnosti i koji je uzastopce doživio nekih 60 izdanja. Preveden je na sve žive jezike (prijevod M. Gjorica). Za „Fromontom“ su se je dan za drugim nizali njegovi mnogobrojni romani, od kojih je svaki predstavljao nov veliki uspjeh: „Jack“ (1876. god.) dirljiva istorija sina jedne poljsvjetkinje, „Le Nabab“ (1877. god.), „Les rois en exil“ („Kraljevi u izgnanstvu“), „Numa Rumešan“ (1882), „L'evangeliste“ (1883. god.), „Sapho“ (1884. god.; najnoviji prijevod na našem jeziku izašao pred svjetski rat) ovo je djelo pisac posvetio „svojim sinovima, kad im bude dvadeset godina“; druga knjiga „Tartarina“ („Tartarin u Alpima“), „L'immortel“ („Besmrtnik“); jedinstveno pisana satira protiv francuske akademije; da bi suzbio mišljenje, da je ovo djelo proizvod srdžbe odbijenog kandidata za akademiju, Daudet je na novija izdanja ovog djela kao moto stavio svoju izjavu, datu u sv. vr. u „Figaro“-u: „Nisam se nikad kandidovao, ne kandidujem se i neću se nikad kandidovati za člana akademije“. Dalje je 1890. god. objavio posljednju knjigu „Tartarina“ („Port-Tarascon“). Posljednji su mu romani: „Rose et Ninette“ (1892.), „La petite paroisse“ (1895. god.) i njegovo pomemče „Le soutien de famille“ („Stub porodice“, 1898. god.). Daudet je kroz realista, ali pri tome umije da da svome predmetu i prijatnu i privlačnu stranu. S toga ga često upoređuju sa Dickensom. Ali Daudet u veliko nadmašuje ovog engleskog romansijera umjetničkim oblikom i jedinstveno lijepim jezikom svojih djela. Daudet je pisao i nekoliko biografskih djela: „Souvenirs d'un homme de lettres“ („Uspomene jednog književnika“), „Trente ans de Paris“ („30 godina pariskog života“) i „Notes sur la vie“. Kao pozorni pisac on je dramatično veliki broj svojih komada, a napisao je i samostalno drame „La lutte pour la vie“ („Borba za život“), „L'obstacle“ („Smetnja“), „L'Arlesienne“ („Arlezijanka“, davana u Beogradu) i dr. Pomenuti stariji brat Daudetov, Ernest Daudet, naročito se istakao kao istorijski pisac; supruga Alfonza Daudeta, Julija (rođena Alard) takodje se s uspjehom bavila književnošću. Njegov sin Léon Daudet napisao je nekoliko uspješnih romana, a sada živi u Parisu kao saradnik konzervativnih listova i važi kao veliki protivnik republikanaca. — 16. decembra 1911. god. stigao je poznati norveški polarni ispitivač Amundsen na južni stožer naše zemlje.

Prilozi za Materinsko Udruženje.
Kao poklon za Božić siroti djece u Materinskom Udruženju dali su gg. Rajić i Vuković, Knez Mihajlova ulica br. 31, sandučić pun igrčaka. G. Josef Fried, cipelar, poklonio je par cipela za djecu. U ime sirote djece najljepše zahvalnje barunica Ida Lang.

Pomažite beogradske sirotinju starim odijelom i obucom.
Sirotinjsko odjeljenje opštine grada Beograda ovim putem obraća se molbom imućnijem stanovništvu grada Beograda da ga pomogne starim odijelom i obucom, koje bi se razdalo siromašnim gradjanima u Beogradu.

Dobrovoljni prilog.
Društvo Crvenoga Krsta u c. i k. V.G.O.S. sa najvećom zahvalnošću primilo je od gdje Jele Djidićke 40 kruna za siromašne, na ime njene slave.

Dar beogradske sirotinji.
Gospodja Persa K. Vukadinovića položila je kod uredništva našeg lista 50 k u ime trogodišnjeg pomena svoje mlie majke, a kao dar za beogradsku sirotinju.

Gostovanje članova bečke pučke opere.
Raspored današnjeg gostovanja članova bečke pučke opere sastavljen je ovako:
1. C. M. pl. Weber: Ouverture operi „Streljak vilenjak“, dirigent: Wilhelm Grimmer. 2. Meyerbeer: Arija iz opere „Afrikanka“, Heinrich Pacher. 3. Johann Strauss: „Frühlingstimmen“, valček L. Arditte. „Nur Geduld“, valček Adela Baum. 4. Vesela predavanja na glasovici, Dr. Benno Wunsch. 5. Pjesme, pjesva Gazella Marion. 6. Pjesme, pjesva Liesl Kurt. 7. Franjo pl. Suppé: Ouverture operi „Laka kavalarija“, dirigent: Wilhelm Grimmer. 8. „Der Natursinger“, glazbena igra u jednom činu, glazba od

Edmunda Eyslera. Sudjeluju: gg. Heinrich Pacher, Franz Mainau, Felix Stark, Dr. Benno Wunsch, gdja Baum, i gdjice Kurt i Semlisch.
Početak uvijek u 8.30 sati uveče. 60% čistog prihoda namijenjen je u korist ratne skrbi. Ulaznice po K 6.20, 5.20, 4.20, 3.50, 3.— i 2.— mogu se u pretprodaji dobiti u knjižari „Jugoslovak“ (Sud-Ost) na Terazijama (Hotel Moskva). Ulaznice važe kao propusnice. Za vrijeme odmora „buffet“.

Našim čitaocima!
U našem je listu više puta javljeno publici, da svi oglašuju „Beogradskim Novinama“, kao i sva pisma i molbe, koje se šalju preko nekog posrednika na razna nadležstva ili korporacije izvan zaposjednutih dijelova Srbije, moraju biti isključivo upravljenia i poslana na g. Jovana Premovića u Ženevi.
Sva pisma, izuzev privatnu korespondenciju izmedju srodnika i prijatelja, koja se šalju direktno na razne korporacije, ili se njima traži posredstvo drugih stranih lica, nemaju nikakvog izgleda, da dođu do svojih cilja. Svaki onaj dakle, ko ne će postupiti prema ovom uputstvu, baca u ludo svoj novac i troši dragocjeno vrijeme.

Dobrotvorna diletantska predstava.
Ova predstava, za koju smo već javili, a koja je određena za konac decembra, održaće se u salij mjesne etape, ne menaže (Kasha — Terazije, 25). Deltaljan raspored večeri, kao i člone ulaznica, donećemo doznije. Interes je za tu predstavu u publici ogroman.

Božićni darovi u c. i k. rezervnoj bolnici II. „Brno“.
Osim već primljenih priloga bilje, žimo još ove: od gospodje natporučnikovice Line Glass 3000 cigareta i skupljen iznos od K 190.50, zatim skupljena suma od K 214, koju je predala sestra Erna Weiss iz Brna. Od srca hvala!

Ne prima posjetu o sv. Nikoii.
Gospodja Živka Ivanović sa stanom u Mišarskoj ulici broj 4, neće primati posjete o svojoj slavji sv. Nikoii.

Javna prodaja.
Sutra prije podne u 9 sati, po odluci starateljskog suda izloziće se javnoj prodaji zaostavština poč. Lenke Milanović, u njenom stanu u ulici Skenderbegovoj broj 11, na koju se pozivaju kupci.

Pri plaćanju poreza treba imati krupnog novca.
Radi što boljeg i bržeg rada pri isplati poreza na blagajni poreskog odjeljenja, skreće se pažnja gradjanstvu, da je potrebno imati pri isplati uza se krupniji novac, a nekoliko sitan.

Izgubljena ručna torbica.
Juče izjutra izgubljena je u ulici Kopaoničkoj III Kralja Aleksandra III na Terazijama ugasita ručna torbica, postavljena ljubicaštom svilom. U torbici su se nalazile isprave i 12 kruna novca. Pošteni nalazači se umoljavaju da uz nagradu preda torbicu u uredništvo ovoga lista.

Dnevna temperatura u Beogradu.
15. decembra: maksimum u sjeni 6.4 (prema predjašnjem danu toplije za 5.0 stepeni); na suncu 11.2 (toplije za 8.2); minimum —0.3 (hladnije za 0.3). Temperatura zemlje površine 4.1 (toplije za 2.—) po Celsiju.

Vrijeme na Balkanu.
15. decembra izjutra: sjevero-zapad područja i obala Crnog mora vedro. Inače u početku pokriveno, kasnije na istoku, u Bugarskoj u istočnoj Rumunjskoj vedrije, magla, naročito na donjem Dunavu.

Pozorišna dvorana mjesne etapne menaže
TERAZIJE 25.
Danas, 16. decembra, u 8.30 sati uveče posljednje gostovanje članova BEČKE PUČKE OPERE
Gospodja Mainau, Heinrich Pacher, Adele Baum, Liesl Kurt i t. d.
Ulaznice po K 5.20, 4.20, 3.50, 3.— i 2.— mogu se dobiti u dnevnoj blagajni mjesne etapne menaže.

Podpomože probavu
učiti stvar, oblažuje kiselinu.
MATTONI-EV
GISSHÜBLER
ČISTA PRIRODNA ALKALICNA KISELICA

Heinrich Mattioni d. d. Beč i Karlsbad.
Glavno skladište za Srbiju: U vojnom prometu stojeća Ljekarna Protić, Beograd, Kralja Milana ulica 87.

Književni prijedlog

Mihovil Nikolić: Knjiga pjesama.

Povodom 25-godišnjice književnog rada Mihovila Nikolića izdalo je društvo hrvatskih književnika u Zagrebu među svojim izdanjima „Savremeni hrv. pisci“ (knjiga 42.) zbirku sabranih pjesama Nikolićevih. Nikolić, jedan od osnivača D. H. K. bio je ugledan predstavnik Mladih u borbi protiv Starih. Danas kad je ta borba prestala posvećujući zanimanjem Starih, a konsolidiranjem sila Mladih, ima ta zbirka dvostruku vrijednost: estetsku i književno-istorijsku. Ova je knjiga cjeloviti prikaz potpunoga Nikolićevog rada u stihu i zato je ispala opsežnija (186 str.). U nju su ušle i pjesme iz ranijih pjesnikovih zbirka, a ima u njoj i tridesetak novih, u zbirka još neobjelodanih pjesama, a i još nigdje ne štampanih. Tako ova knjiga nosi na sebi biljeg i iz nje struji dah čitavog pjesnikovog života i rada, a ne samo slomaka. Knjiga je ukrašena dobrom slikom pjesnikovom. Pretplatnici „Savremenika“ dobivaju je za K 1.50, dok joj je knjižarska cijena K 2.50. Pretplatnici „Savremenika“ upravljaju svoje narudžbe na upravu D. H. K., Zagreb, Gundulićeva ul. 7. I.

Nova drama Petra Petrovića.

Kako javlja „Obzor“, predao je poznati dramatičar Pecija Petrović upravi hrvatskoga kazališta u Zagrebu komediju pod imenom „Pljusak“, koja bi se imala prikazivati još ovoga mjeseca. Premijera rečene komedije iščekuje se u našim literarnim i pozorišnim krugovima s velikim interesom. Komedija je gradnja uzeta iz oskoga ličkoga života, u kojemu je eto pisac „Rkača“ znao naći ne samo tužnih, nego i veselih i smiješnih strana.

„Hrvatska Njiva“.

Primili smo 40. broj revijalnoga tjednika „Hrvatska Njiva“ s ovim sadržajem: Dr. Ljudevit Prohaska: Posljedovna politika u ratu. — Prof. Ljudevit Dvorniković: Umjetnik i publika. — Juraj Demetrović: Za organizaciju narodnoga rada. — Dr. Ivan Krnić: Jedan naš radnik (Nikola Andrić). — U smotri se osvrće Niklas na dobrotvornu akciju hrv. vlade te na anarhiju u našoj narodnoj prehrani, dr. J. Hadžić osvjetljuje spolna pomećenja prema novijim naučnim rezultatima, Krešimir Benić prikazuje koncert gdje. Maje de Strozij, Dr. D. P. ocjenjuje Fonvizinovu komediju „Nedorasli“ i t. d. — Listak: P. A. Rambašin: Bijelac. — Godišnja pretplata „Hrv. Njive“ iznosi K 30.—, pojedini broj 70 fil. Narudžbe prima uprava lista u Zagrebu, Nikolićeva ul. 8.

„Ženski svijet“.

Primili smo 4. broj toga mjesečnika za kulturne, socijalne i političke interese jugo-slovenskih žena, što ga izdaje i uređuje gdja. Zofka Kveder-Demetrović, s ovim sadržajem: Zagorka: Hrvatska izborna reforma i žene. — Ksaver Mešković: Človek. — Božo Lovrić: Seljaci. — Dr. D. Prohaska: Vojnovičevi ženski likovi. — Mihovil Nikolić: Stišše se... I. R. Gazvoda: Rat i selo. — Marija Kmetova: Naši otroci. — Zofka Kveder: Eliša Krasnohova. — Darinka M. Odoyić: U noći. — Ave S. Vjerska: Žrtve. — A. R.: O učiteljicama. — Zofka Kveder: O Ruskinjama. — Dječji svijet: Božićna noć (Manica Komanova). — Telemak (A. M. Sandučić). — Prosvjeta: Gajeva mati (dr. D. P.). — Pismo iz Trsta (Marija Škrinjar): Naše mane — naše rane (Z. R.). — Staleški interes žena: Žene i pravnička zvanja (Dip): Pokret za zaštitu ženskoga rada (M. T.). — Lisnica uredništva. — Godišnja pretplata „Ženskog svijeta“ iznosi K 16.—, pojedini broj K 1.50.— Narudžbe šalju se na izdavaatelju u Zagrebu, Pantovčak 1 b.

M. Arcybašev: Sanjin. Nakladom „Humoristične knjižnice“ izašao je ovaj čuveni roman u prijevodu D. P. Ojorgjevića. Dok je u njemačkim, u nas raširenim izdanjima, mnogo toga ispušteno, hrvatski je prijevod potpun, preveden s ruskog originala, a dodana mu je i piščeva autobiografija. Kad je napisan „Sanjin“, pobudio je u cijelom svijetu silan interes i izazvao golem dojam, poglavito zbog novog, modernog shvaćanja spolne ljubavi. Osobito je glasovit vanredan opis prve ljubavne noći Sanjina i ljepotice Karsavine u čamcu na rijeci za tople ljetne noći... Djelo je pisano neobičnom umjetničkom snagom i radi novih piščevih pogleda na život, ljude i ljubav zanimivo. Cijena vrlo ukusnom izdanju K 5.—, elegantno vezano K 6.20. Narudžbe prima „Humoristična knjižnica“ Zagreb, Vojnička ulica br. 13.

Razne vijesti.

Umjetnost i ljepota.

Već je toliko puta pisano o lijepim glumicama, da se makar jednom eto može čuti nešto i o ružnim glumicama. Znamenita frankfurtska glumica Karolina Lindner, koja je djelovala preko 40 godina u Frankfurtu i svojim gostovanjima bila poznata po cijeloj Njemačkoj kao prava znamenitost svojega doba, dokazuje

nam, kako je prava umjetnost u stanju nadvladati.

Kako jedan glumac, koji je u Karolinom Lindner prijateljevao, priča, nije prirodno ovu veliku umjetnicu obdaru s najljepšom vanjšinom. Bila je to naznata osoba, crtama lica manjkala je svaka ljupkoća. Pa kakve je uspehe postila ružna ta umjetnica! Njezin prijatelj priča:

Glas, koji se pronosio o njezinom talentu, omogućio joj je gostovanje na berlinskom dvorskom pozorištu. Tada je na istom pozorištu oduševljavala opštinstvo Amalia Haizinger u cvatu svoje mladosti. U onaj isti dan, kad je Haizingerova slavila opštnu svečanost od pozorišta i opštinstva, prijavila se Karolina Lindner kod berlinskoga intendanta, da nastupi svoje gostovanje. Grof Brühl, tadanji intendant, očito još zbunjen od ljepote glumice Haizinger, koja se netom oprostila od svijeta, gotovo da nije znao sakriti iznenađenja, kad je promatrao došljakinju, koja mu se predstavila Karolinom Lindner. Sav smeten upita je intendant u kojoj ulozi želi debitirati. Lindnerova reče u Margareti u „Hagelstoen“.

No Brühl sve više i više u neprilici držao je svojom dužnošću da novu gošću odvrati od takva preduzeća i pošto bi bilo previše delikato da spomene razliku u osobama obiju rivalica reče on samo da je gospođa Haizinger upravo u toj ulozi slavila pred nekoliko dana silan trijumf i da bi gospođica Lindner možda bolje učinila da izabere koju drugu ulogu, koja bi zahtijevala manje sposobnosti.

— Recite samo gospodine grofe — odvratila mu je na sve to glumica — ja sam vam preružna u poredbi s Haizingerovom.

— To ja nijesam kazao — odvrati Brühl rezervirano — naravno da se ponajprije gleda na umjetničku sposobnost jedne glumice.

— Vidite, tako i ja mislim odvrati Lindnerova.

— Nipošto ne sumnjam u vaš talent, ali bih se ipak usudio savjetovati vam, da se uloge Margarete okanite, jer bi to možda bilo preteško.

— Pustite me, molim vas, da odigram tu Margaretu u ime božje, jer na koncu konca ipak nosim samo ja svoju kožu na pazar.

Grof slegne ramenima i odvrati: — Dakle na vašu vlastitu odgovornost.

Brühl je na to pošao s njome osobu i sav očajan ispričavao čitavu stvar, a na dan predstave koracao je nemirno sobom sve u strahu, kako će stvar ispasti. I kad je došlo doba za predstavu, izjavio je još: „No, danas ćemo šta doživjeti!“ i zaputio se u svoju ložu.

I doista su nešto doživjeli! Karolina Lindner stupila je na pozornicu i tihom mrmljanje publike, koje nije ništa dobro obećavalo, pozdravi gošću. No onda se odazovu prve riječi sa njenih usta. Mrmljanje se pretvorilo u povladijavanje i kad je Lindnerova svršila čin s monologom, podigla se bura oduševljenja.

Kako je star slador?

Već u najstarije doba uživao je čovjek u slatkoj hrani i upotrebljavao u tu svrhu najprije med. No i naš je slador davnog postanka. Obično se navodi, da su vojnici Aleksandra Velikoga bili prvi Evropejci, koji su upoznali slador, i to u Istočnoj Indiji, domovini slatodne trske. Stari su Grci i Rimljani dobro poznavali slador. Kinzi dapače tvrde, da su ga 2009 godinu prije Evropejaca poznavali i pravili u velikim količinama. U 1. stoljeću poslije Kr. pravili su slador iz slatodne trske osobito Saraceni i donijeli tu biljku u Egipat, Siciliju i Španiju. U 9. i 10. stoljeću bijaše Aleksandrija glavno tržište za levantinski slador. U to je vrijeme neki Mlečanin izumio metodu za čišćenje sladora, od čega su Mletci imali velik prihod. Od sada se u zapadnim krajevima širi slador sve više, osobito otkako su se samo tom hranom spasili od gladi Križari za opsjedanja Arche i Maashe. U polovici 16. stoljeća kušali su Francuzi, da u svojoj domovini presade slatodnu trsku, no radi jakih zima nije pokus osobito uspio. Kroz cijela su još stoljeća mnogi narodi Evrope slijedeći stare običaje, zasladjivali jela jedino medom. God. 1747. otkrio je kemičar Marggraf, da u slatodnoj blitvi imade mnogo (14%) sladora. G. 1801. osnovana je prva tvornica u Achadu (Slezija), koja iz blitve vadi slador. — Dok je još nedavno u sladoru vidio čovjek samo poslasticu, danas znade svatko za veliku njegovu hranivost.

Sušenje drva elektricitetom.

U velikim šumama, gdje se siječe drveće u velikim množinama, imadu znatnu vrijednost razne metode sušenja, jer omogućuju brzo upotrebu posječenog drveta. Na tom se polju otkrilo, da električna struja, svojim prolazom kroz stabla, ili daske, vrlo pospješuje sušenje, pa su upotrebom električnog sušenja sve ostale metode postale suvišne, izuzev konačno sušenje na vazduhu. Uredba za ovu metodu sastoji od pile i lokomobila s dinamostrujem. Odsječena svježa stabla ispile se na mjestu u daske i poređaju u hrpe, a u ove se, kroz kojih 10

sat, šalje iz dinamostruja jaka izmjenična struja. Poslije jedne hrpe dolazi druga na red, a sad treba, da se drvo još nekoliko nedjelja suši na vazduhu.

Koliko nam toplina daje Sunce?

Već nekoliko decenija nastoje fizičari raznih naroda, da što točnije izmjere toplinu, koju Sunce šalje na našu Zemlju. G. 1915. dovršena su teška ta mjerenja u astrofizikalnom opservatoriju Smithsonian institucije u Washingtonu, pa ćemo ovdje izvijestiti o tim mjerenjima.

Toplina, što je prima od Sunca neka površina na Zemlji, zavisi ponajviše od prilika u vazduhu (zemaljskoj atmosferi) i o položaju Sunca na nebeskom svodu. Da se ti promjenljivi utjecaji puste s vida, uzeta je za mjeru t. zv. sunčana (solarna) konstanta, t. j. toplina, kojom bi Sunce ugrijalo u 1 minuti površinu od 1 četvornog centimetra na našoj Zemlji, kad ona ne bi imala atmosfere. Kod tog treba, da taj četvorni centimetar stoji okomito na sunčanin zrakama, i da od primljene topline ništa ne izgubi.

Dok se ne uzima u račun utjecaj atmosfere, izvode se mjerenja — naravno za vedra neba i mirnog vremena — pomoću već dugo poznatog aparata, koji se zove pirhelometar. No utjecaj atmosfere je vrlo zamršen i u njegovu odredjenju postoji glavna poteškoća. Tople sunčane zrake imadu vrlo različite dužine vala. Prolazom kroz atmosferu ne gube one jednoliko od svoje jakosti (intenziteta), već se osobito i gube zrake s kratkim dužinama vala i to odmah u najvišim zračnim vrstama.

Američki fizičar Langley dao je važnu metodu, kako se ima odrediti gubitak u atmosferi. Aparatom, koji se zove bolometar, (a novije se vrijeme upotrebljava spektrobolofat), određuje se napose toplina za svaku vrst sunčanin zraka uz razne položaje Sunca. Pokusi se prave i na bregovima raznih visina i tako se određuje gubitak u stanovitoj zračnoj vrsti. Iz mnogo takovih mjerenja može se velikom sigurnošću zaključiti, koliki je ukupni gubitak sve do granica atmosfere.

Ovom metodom — poslije smrti Langleyeve — određivali su sunčanu konstantu cio decenij njegovi učenici Abbot, Fowle i dr. I našli, da za razdoblje 1902.—1913. njezina srednja vrijednost iznosi 1.933 gram-kalorije u minuti. Nesigurnost iznosi 1% ove vrijednosti.

Mjerenja su obavljena najvećim dijelom u Americi, u astrofizikalnom zavodu u Washingtonu, na postaji Mount-Wilson (visina 1630 m), te na više bregova s visinama do 4500 m — a napokon i u Africi. Pokazao se zanimljiv rezultat, da ova konstanta nema uvijek istu vrijednost, dakle da toplina, što dolazi k nama, ne zavisi samo o prilika u atmosferi, nego i o prilika na Suncu. U isto vrijeme, kada je na postaji Mount-Wilson izmjerena najveća vrijednost ove konstante, dobivena je i u Alžiru najveća vrijednost. U mijenjanju ove konstante pokazala se jasna pravilnost: promjena se ponavlja svakih 7—10 dana. Osim ovih ustanovljene su i dugotrajne promjene, koje bi imale biti u savezu sa sunčanin pjegama.

S poznatom sunčanom konstantom možemo izvesti više zanimljivih računa, možemo na pr. izračunati toplinu, koje Sunce šalje na našu Zemlju. Uzmimo na čas, da sunčane zrake padaju okomito na ravnu kružnu površinu, veliku kao zemaljski meridijan. Svaki četvorni centimetar te površina dobiva 2 gramkalorije u minuti. Uzmemo li, da je ista toplina jednako razmještena po cijeloj površini zemaljske kugle, onda na svaki četvorni centimetar njezine površine dolazi četvrti dio, naime 1/2 gramkalorije u minuti, jer je površina Zemlje četiri puta veća od površine meridijana. U godini dana došlo bi na 1 cm² 60 × 24 × 365 × 1/2 = 260.000 gramkalorija, a na cijeloj Zemlji 1340 trilijona kilogramkalorija. Ta bi toplina bila dovoljna, da rastop 40 metara debeli sloj leda oko cijele Zemlje.

Zanimljiv je i račun, koliko bi radnju možemo trajno vršiti sunčana toplina. Dobivamo za nju ogroman broj od 230 bilijuna konjskih snaga. Samo mali dio ogromne ove radnje dostigao bi za sva industrijska poduzeća na Zemlji.

A. Grin:

TAJANSTVENA OTMICA.

(Nastavak).

Za to vrijeme, bura se bila silno razbuktala; s'ara se kuća toliko tresla, da je izgledalo, kao da će se svakog časa srušiti. Grad je pršao o prozorska okna, a grom je neprekidno odjekivao po planini, kao da pucaju topovi. Bila je to zbilja strašna noć, pa mi je bilo neobično milo, što sam b'o našao skrovišta, ma da mi vlasnik kuće nije ulivao naročito povjerenja. Pošto je prošlo jedno pola sata, opet se pojavi ona mlada djevojka: „Sprema sam gospodinu sobu“, reče ona tihim i ljupkim glasom.

Ja s mjesta ustadoh, jer me bio odjednom obuzeo toliki umor, da sam mislio, da ću na nogama zaspati. Ja da-

kle odmah pokupih svoje stvari i pođjoh, i ne obračunajući pažnju na to, što mi je gazda naglašavao, da se ne dam uznemiravati treskom što ga je izazivala nepogoda. Vrata i prozori, rekao je još, do duše su vrlo labavi, ali će za to njegov stari krov ipak izdržati ovu buru, kao tolike druge.

Djevojka uze svijeću i pođe preda me, da me odvede u sobu, za koju su vodili neke uske, trule drvene stepenice. Soba je bila prostrana, ali je ipak u njoj bilo nekako zagušljivo. Veliki krevet, na kojemu su bile namještene guste zavjese, gapremao ju je skoro do polovine.

„Zar iza ovih zavjesa da spavam?“ zapitali zburao, „Pa tu ću se ja ugušiti!“

Ona bez riječi odgrnu zavjesu, učtivo ma poželi laku noć i izadje iz sobe.

Stadoh se radozno obazirati po pustoj sobi, u kojoj je bilo samo preko potrebnog namještaja, svaka bi se čas mrzovoljno zagledao u krevet, koja je inače bio vrlo odoban. Za divno čudo bio je iznenađen iščekao moj malobitni umor, pa se tek poslije podužeg vremena najzad odlučih, da legnem. No prije no što ću to učiniti, ja za svaki slučaj zaključah vrata, a iz novčanika izvadih svežanj novčanica i sakrih ga u neki sporedni džep svoga prsluka. U pola odjeha i ne ugasiš lampu legoh u krevet i najzad zasпах. Ne znam, koliko sam vremena bio spavao kad se iznenada trgoh, osjetivši, da me je neko pipnuto rukom po čelu. Na svoje najveće čuđenje opazih Lolu pred sobom. U rukama je držala moj kaput, nedeš mi ga na oblačenje i reče mi prigušenim, drhtućim glasom: „Brzo se obuците i podijte za mnog. Ne smijete ovdje ostati, jer ste u opasnosti. Ta slušajte samo, kako se tresu cijela kuća — svaki čas se može srušiti!“

Ja sam se i sviše bio začudio, da bih se odmah sjetio šta da joj odgovorim.

„Ta, hajdete za Boga!“ ponovi ona, očito nestrpljiva. „Ni po koju cijenu ne smijete ostati ovdje. Ako biste ovdje poginuli, meni bi pao grijeh na dušu!“

„Pretjerujete!“ rekoh ja, ne pokazujući se ni u najmanje voljan, da je poslušam. „Ove su stare kuće mnogo čvršće no što izgledaju, a i ova će vaša kuća izdržati još mnogo buru, prije no što se jednoga dana sruši.“

„Dakle, velite, da ja pretjerujem?“ odgovori ona sridito. „Ta slušajte sami!“

Zbilja, oluja je toliko bjesnila, da je čovjek mogao vjerovati da će se kuća srušiti.

„Užasno vrijeme“, rekoh ja. „Samo što je napolje još gore nego ovdje.“

„Da se ne plašite?“ dohaci ona. „Ja ću ići s vami!“

„U tome slučaju —“, odpočeh ja, ali me ona ubrzo prekidne, ne dopustivši mi da budem galantan.

„Evo vam šešira i torbe“, a trsku za pecanje morate ostaviti ovdje!“

„A što, gospodine?“ — zapitali ja.

„Ne govorite ništa!“ prekidne me ona, naginjući se preko ograde od stepenica i priskuškivajući. „Moj otac i moj brat, produži ona zatim, „našli bi, da je ludo, što izlazite usrijed takve oluje, ali to ne treba ni najmanje da vam smeta. Dok se god budete nalazili u ovoj kući, vami prijeli opasnost, a tek na drumu bićete u sigurnosti!“

Ne sačekavši moj odgovor, ona brzo siđe niz stepenice, i pošto vide, da ja idem za njome, otvori vrata od gostinjske sobe i uvede me u nju. Nemogadoh sebi objasniti, šta me je to tištalo u ovoj sobi, ma da se ništa u njoj nije bilo promjenilo, od kada sam je dva sata ranije bio napustio; vatra je u peći i dalje tinjala, stari zidni sat mirno je kucao dalje, kao i prije na stolu je čaklajla stara lampica i slabo je osvjetljavala nijetki namještaj po njoj. Sve je dakle bilo kao prije. Ali su zato ona djevojka, otac i sin, izazivali u meni vjeronanje, da mi prijeli neka neizvjesna opasnost. U nekom sumornom ćutanju, sjedeh sa uza zid i gledah namršteno preda se. Oni su zbilja izgledali kao da spremaju neko zlo, tako da sam ja postepeno dolazio do uvjerenja, da je ipak pametnije, da se ja izmaknem njihovom domašaju. Ja se uputih vratina, ali me Lola zadržala.

„Sidney-u“, reče ona bratu, koji je mrzovoljno gledao preda se, otključaj vrata i pusti gospodina da izadje! On veli, da pri ovakovoj buri nije siguran u kući, koja se može svaki čas srušiti, pa bi za to htio otići, i to odmah!“

„Dodade ona odlučno, kada je primjetila, da brat i ne misli, da se odazove njenom zahtjevu.

„Putpuno je lud, ako pri takvom vremenu hoće da ode“, progundja njen brat, mršteći se na djevojku. „A ti si još ludija od njega, kada mu još povladjuješ. U ostalom, kao što vidim, hoćeš da u ispratiš, a ja se i sviše bojim za tvoje zdravlje, da bih to mogao dopustiti!“

Ona kao da i nije čula njegove riječi. „Hoćeš li otvoriti vrata?“ zapita ona još jednom.

„Neću!“ odgovori on nabušito. „Zaključao sam kapiju, pa ću je kao i svakog dana tek u jutru otključati!“

Lola još većma prebljedi ali iz njezinih garavih očiju sijevala je nepokolebljiva volja. Ona se sada obrati ocu: „Ne, ko mora otključati vrata“, reče ona odlučno. „Gospodin hoće da ide, pa nemamo prava, da ga zadržavamo. Ako nećeš ti da mu otključaš kapiju, ja ću sama otvoriti!“

Ona kao da i nije čula njegove riječi. „Hoćeš li otvoriti vrata?“ zapita ona još jednom.

„Neću!“ odgovori on nabušito. „Zaključao sam kapiju, pa ću je kao i svakog dana tek u jutru otključati!“

Lola još većma prebljedi ali iz njezinih garavih očiju sijevala je nepokolebljiva volja. Ona se sada obrati ocu: „Ne, ko mora otključati vrata“, reče ona odlučno. „Gospodin hoće da ide, pa nemamo prava, da ga zadržavamo. Ako nećeš ti da mu otključaš kapiju, ja ću sama otvoriti!“

Ona kao da i nije čula njegove riječi. „Hoćeš li otvoriti vrata?“ zapita ona još jednom.

Starac planu i u najvećoj ljutini pođignute ruke navalni na kćer. Ne ova mu mirno i odlučno doviknu: „Ni koraka bliže, inače gledaj, šta ću baciti u vatru, gledaj, umištiću ono, za šta bi ti sto puta dušu dao!“

Izgovorivši te riječi, ona izvuče iz nedara svežanj banknota i učini pokret, kao da će ih baciti u vatru.

„Nevaljalice!“ uzviknu joj otac, ali ipak nehotice staknu i požudnim pogledom stade zverjati u banknote.

„Znaš šta je, oče“, reče ona slojodno i mirno, „znaš, da nemam običaj, da mnogo pričam. Možeš me ubiti ili inače uraditi samonm, što god ti je volja, ali tek gospodin će večeras izaći iz kuće, inače ode ovaj novac u vatru!“

Starac je urlao od muke, ali se ipak nije micao s mjesta. Ali u taj mah njegov sin polete na sestru, da joj otme banknote. No ja ga iz sve snage udarim, tako da se onesviješćen stmozglavio na pod. Lola pak, kao da ništa nije ni bilo, bac u vatru banknote od pet funti sterlinga, koja se za tili čas pretvori u pepeo.

Ovo je toliko razdražilo starca, da je u pravom smislu te riječi počeo bjesniti. „Stoji!“ doviknu on kćeri i za tili čas otvorii vrata. „Evo, sada idite s milim Bogom, kad ste ljudi“, urlao je u mahitnoj srdžbi. „Daj Bože, da vas prvi grom udari! Ali, prije no što vas pustim, daj mi prvo novac!“

Lola se nije ni najmanje obazirala na njega, već je mirno zapalila fener, govoreći mi poluglasno: „Izvolite vi samo naprijed, evo mene za vami!“

„Nikako“, odgovorih ja. „Napustite ovo mjesto samo s vami zajedno!“

*) oko 120.— kruna (prev.)

(Nastaviće se.)

Posljednje brzojavne vijesti.

NEUSPJEŠI KALEDJINOVI.

Kb. Petrograd, 15. decembra.

Izvjestaj petrogradske telegrafске агенције: Revolucionarne trupe zauzele su Rostov, Nahičev i Taganjerog. Kaledjin ponudio je predsjednicima opština u Novočerkasku i Rostovu pregovore o sastavljanju borbe.

SUDBINA ENGLESKIH PODANIKAU RUSIJI.

Kb. London, 15. decembra.

Reuterov ured javlja iz Petrograda: Više od 150 engleskih podanika, uključivo djeca i žene, ovdje je zaustavljeno na daljem putovanju. Sada im je službeno saopšteno, da će dobiti putnice za nastavak putovanja.

POJEDINOSTI O POTAPLIJANJU TRANSPORTA BRODOVA.

Kb. Kiel, 15. decembra.

Wolfiovi ured javlja: Iskranci su zarobljeni iz borbi sa sprovdnim brodovima prilikom potapljanja poznatoga transporta 12. decembra. Od zarobljenika bila su 3 časnika i 21 mornar od engleskog razarača „Patridge“, 11 ljudi sa posade stražarskog broda „Livingstone“ i 1 časnik i 14 ljudi sa drugog jednog sprovdnog broda. Od ovih zarobljenika deseterica su bili ranjeni. Za divno čudo Englezi još ni dan-dani ne javljaju ništa o potapljanju ovoga sprovođa.

USTANOVLJENO PODMORNIČKO ODJELJENJE.

Kb. Berlin, 15. decembra.

Službeni list za njemačku mornaricu javlja: da je u carskoj pomorskoj upravi ustanovljeno naročito podmorničko odjeljenje, koje će raditi sve do svršetka rata.

KAZAČKI ZBOR.

Kb. Petrograd, 15. decembra.

Izvjestaj petrogradske brzojavne агенције: U Smolenskom institutu održat je kazački zbor, na kojemu je učestvovao kazački odbor, što su ga kazaci donskih i kubanskih pukova i baterija, razmještenih na sjevernom bojištu, bili uputili sveruskom kongresu sovjeta. Zbor je primio ovakvu rezoluciju: Članovi sovjeta vojničke organizacije vrše protiv revolucionarnu nepaganđu i puđaju kazake na bra'oubilački rat. Pošto želimo spriječiti mješanje drugih organizacija u kazačke stvari, to nredjujemo, da se svuda moraju pomognati Lenjinove trupe i da se odmah uapse članovi savjeta vojne organizacije. Zbor je zaključen u srijedu, pa su se neposredno poslije toga njegovi učesnici naruzani dali na apšenje članova savjeta vojničkih organizacija.

Narodna privreda.

Kalem-grančice treba seći samo sa zdravih i rodni voćaka.

Neki su voćari nob'čajili, da kalenigrančice samo sa mladih voćaka seku, koje još ni rodile nisu. Imao sam prilike da vidim, da je jedan voćar u svome voćnjaku, krešujući u mesecu decembru svoje voćke, posećene jednog'dšnje leboraste brizljivo pribirao i za kalemle-

ne ostavlja. Zašto je tako radio, nije rekao, da je tako od oca naučio. To je, malo rečeno, jedan prestup u voćarstvu, pošto se kod još mladih voćaka i nezna: da li će se dotična voćka tako plodna pokazati, da bi bilo vredno od nje uzimati kalem-grančice. Osim toga, mi još kod takih mladih voćaka pouzdano i neznamo kakva je sorta, jer još ni rodila nije. Većina sorata koje danas gajimo, izradjaju se u dobrom, kao i u hrdjavom obliku. Ja ću za primer da uzmem neke od naših domaćih sorata. Tako će našim voćarima biti poznato, da ima tri "odlične" jabuke, "kolačarke", koje su i po radjanju, i po ukusu, pa često i po obliku, jedna drugoj samo slične. Uzimate onu sortu iz Gruže, onu iz rudničkog i onu iz podrinskog okruga, pa ćete se o tome uveriti. Našim voćarima treba da je i to poznato, da od jabuke "Streknje" ima jedna rodna, a druga, tako reći, nerodna odlika. Isto se tako izradjaju i jabuke "Gule", "Senabije", "Avajlike", "Popadike", kao i kruške "Kaludjerke", koja je druga u Levču oko Pekovca, a druga u Podunavlju. Raznočakost plodova neke izvesne sorte, ne zavisi samo od zemljišta i položaja, nego je to osobina same voćke, koja se kalem-grančicom na druge voćke prenosi i u tome se prenaslanju nasleduju i dobre i hrdjave osobine. Pa kako mi treba samo one sorte da razmnožavamo, koje su obdarene najboljim i najplemenitijim osobinama, to treba i kalem-grančice da nzmemo samo od rodnih, zdravih i najplemenitijih voćaka, koje od više godina već poznajemo u svima istaknutijim osobinama.

Kakve, dakle, treba da su voćke, koje će nam dati dobre kalem-grančice? Mi treba kalem-grančice da uzimamo samo od onih voćaka, koje su, ne samo od prave sorte, kojih se plodovi ne odlikuju samo po krupnoći, po obliku, po lepjoj boji i po dobriim unutarnjim osobinama, nego, koje su i rodne. Rodnost treba da bude jedna od glavnih osobina. Plemenitost u kalem-grančici ne sastoji se samo u istinosti prave sorte, nego i u onim plemenitim osobinama, koje se sa jedne plemenite voćke prenose na drugu, koja treba da plemenite osobine da nasledi preko upotrebljene kalem-grančice. U dobre osobine, pored ostalih, spada i potrebno odolevanje protivu raznih bolesti, protivu vremernih nepogoda itd., jer, kalem-grančica, uzeta sa voćke koja bojuje od smolotoka, od krasta, raka itd., ne može ni u kom slučaju predstavljati plemenitu kalem-grančicu. Pa ni oni žirni, štrkljast, dugački letorasti, kao i plitci, ne smiju se uzimati za kalem-grančicu. Najbolji su oni godišnji letorasti, kojih su zreli i u porastu kraći, u kojih su otkaz zbijeniji, — pa njih u svakom slučaju treba i pretpostavljati.

Za prolećne kalemčenje, u koje se poglavito računa kalemčenje „u procep“, „u useck“, u raznim oblicima „spajanja“, pa onda kalemčenje „pod koru“, kalem-grančice treba seći od Sv. Nikole, pa do Sv. Save; u ranije pre, ni doćenje posle ovog vremena. To je vreme najvećeg zatišja u poraščivanju voćaka. U tome su vremenu kalem-grančice najviše snabdjevane sa rezervnim materijama; a u koliko su ove materije za život u okama više nagomilane, u toliko će kalem-grančica sigurnije srasiti s podlogom. Dobre kalem-grančice mogu se već i po boji srže poznati, kao grančicu kosimice presećeno: ako je srž žuta ili crna, onda kalem-grančica nije dobra, nije za upotrebu. Srž mora biti bela.

Posećene kalem-grančice treba odmah do polovine zabosti u zemlju. Obično se to čini ispod same voćke, sa koje su grančice posećene; ali to nije uvek sigurno, a kad je zemlja jako smrznuta i kad je smog, onda je i nemoćno. Bolje je i sigurnije, kad se utrape u dobar podrum na taj način, da se u malo ovlazne pesak, ili zemlju, do polovine zabodu. Pri vezivanju više komada u svežnjice, ne smeju se jako stezati, jer bi u tom slučaju one u sredini ili istrule, ili bi se osušile. Treba ih sasvim labavo svezati, a još bolje, svaku za sobo pozabaviti.

Za letnje kalemčenje pak, „očenje na list“ ili „na mrtvo oko“, treba kalem-grančice isto tako sa zdravih i rodnih voćaka seći, i to pred samu upotrebu, jer skorašnija sočna oska bolje i sigurnije priraščuju.

Napredniji i misleni poljoprivrednici biraju danas u svima granama rada najbolji materijal i najpodesnije načine u priplodjavanju i razmnožavanju svojih proizvođa. Oni, na primer, uzimaju za sadjenje plemenitijih sorata one krtole, u kojih su otkaz najplića, koje su zdrave i imaju sve one osobine, koje se od jedne plemenite sorte traže. Za sejanje pšenice uzimaju i prebiraju najteže i najlepše, zdravo zрно. Za pripodjavanje kosača biraju najbolje nosilje, koje najkrupnija faja nose itil. Pa zrna se onda i u voćarstvu ne bi činilo isto? Zašto i u buduću da „pletemo kotac, kao što nam je činio i otac“? Kad je danas svaka grana našega rada mnogo naprednija i razvijenija. Otresimo se jednom onih starih predrasuda i praznoverica, pa podjimo i u voćarstvu s puno volje i s jačim pouzdanjem — napred!

Dr. Radčić.

Kratka uputa za ratara.

(Nas'avak).

7. Žetva i pribranje plodova.

Žetva pruža celokupan prihod od zemljorada, od nje zavisi vrijednost proizvoda i veličina dohotka.

Razni plodovi različno se i pribiraju. Strna se usjevi žanju, krtole i korenje se vadi, kukuruz, hmelj i pasulj se beru i prebiraju, a lala i konoplja čupaju se iz korjena.

Žetva strmnina zahtijeva najveću pažnju, i podesno vrijeme za sredjivanje njihovog od odsudnog je značaja za valjanost zrna i prihod od zemljišta. Žetvu treba dočekati u potpunoj spremi, kako bi se strmine na vrijeme i što pažljivije pribrale. Treba se obezbijediti radnom snagom, treba žetvene sprave i orudja spremi, a razmisliti i o svima okolnostima, koje žetveni prinosi usovljavaju.

Kad je sve gotovo, onda treba sačekati i podešavati žetvu, da se u pravo vrijeme izvrši, a naročito žetvu pšenice, koja, kad je u nevrijeme požnjena, mnogo gubi po kakvoći i količini. Najteže je podesiti pravo vrijeme žetve pšenice, i u ovome poslu najviše se griješi. Od dobre pšenice traži se, da zрно ima lijepu žutu boju, malo mekinja, a što više dobrog i finog brašna. Ovo se može postići samo blagovremenom žetvom. Ne treba žeti pšenicu, kad je zрно u mliječu, niti čekati da potpuno stvrdne, već valja birati sredinu, kad zрно požuti, ali je još toliko mekano, da se može noktom presjeći. U ovom stanju mliječna se sadržina zgusnula i zрно je ožilavilo tako, da kada se prišine, ne pušta nikakvu tečnost, stabljika je žute boje, a vrat klasa utanjio se i osušio. Požnjena pšenica u ovo doba daje krupnije zрно, boje je jasno svijetle, ljuska je tanja i puna brašna.

Kada se u ovom vremenu požnje pšenica, zрно neće ispadati iz klasa pri radu, biće jedrije, krupnije i teže, i dobiva se i u količini i u kakvoći.

Prije vremena žetva je od štete. Ako se žanje, kad zрно nije još razvijeno, i dok je pšenica u krsinama, zрно će se smježurati i dobiće se krljavi i očinci, a ovakvo zрно niti je za potrebu kako treba, niti se može računati u trgovinsku robu.

Samo onaj dio njive, s koga se hoće sjeme da dobije, treba ostaviti da potpuno sazri i žeti ga u doba potpune zrelosti.

Ne treba žeti srpom, jer se ne može na vrijeme požeti, strmnina prezri, pa je gubitak u zrnu veliki. Samo jaki polož treba da se žanju srpom, da se ne bi kosom isjeklo klasje, ali i tada treba uzimati srp s nazubljenim sječivom, jer bolje žanje od onih, koji imaju ravno sječivo.

Brže i jeftinije se žanje kosom, koja ima naslon i čuva da se vlače udarcem ne lomí. Naslon je lako na svakoj kosi namjestiti, a gradi se od čamova ili bukova drveta.

Za otkivanje kose potreban je pribor: babica i čakanac ili čuk, a za oštrenje brus, koji stoji u vodru, privezan za desnu nogu kosačeva. Ima naročito udešenih pribora za otkivanje kose, kojima se kosa brže i pouzdanije otkiva. Pri odabiranju kose treba pažiti, da ima tanak zvuk, kad se udari vrhom o kamen. Takva kosa niti je suviše tvrda, niti odevč mekana, pa neće pri radu prskati i lomiti se.

Otkos pri košenju treba naslanjati na nepokošeno žito, da se ne bi vlače mrsilo i otpadalo, i da bi se lakše i bolje rukovjedu slagale. Kosom može dobar kosač dnevno pokositi 1/2 hektara. Za kosačem ide rukovjedač, koji srpom pokošeni žitak slaže u rukovjedi.

Rad mašinama žetelicama savršeniji je i jeftiniji, stoga se žetva žetelicom preporučuje svuda, gdje za to ima mogućnost. Samo žetelicom je moguće žetvu čisto i bez gubitaka izvršiti, a naročito onda, kad je strmnina zrela i prezrela. Jake pologe žetelica savršeno se kosi, premda u novije vrijeme ima naročito udešena naprava na žetelici, koja diže i uspravlja pologe.

Obično su nadnice u vreme žetve najskuplje i radnici se teško dobiju, stoga se žetva može brzo na vrijeme i mnogo jeftinije žetelicom obaviti.

Dobra žetelica u stanju je da radi i da joj se rad isplaćuje:

- a) na ravnom ili slabu nagnutim nji-vama;
- b) na ravnim njivama, gdje nema pa-njeva, mravinjaka i šiblja;
- c) na većim površinama, a ne na rasparčanim dionicama;
- d) kad usjev nije polegnut, da bi mogla sječiva potpuno da zahvataju;
- e) gdje su nadnice kosača skuplje i gdje se radnici ne mogu u vrijeme žetve dobiti.

Za vuču žetelice dovoljna su dva dobra konja ili vola i jedan radnik; teške su 300—400 kg., a zahvataju 1.20 do 1.40 m. široke otkose. Dnevno mogu da požanju 3 i po do 4 i po hektara, ili 9 do 12 kosa. Pri izboru i kupovini žetelice treba obratiti pažnju. Za slabe konje treba nabavljati lakše žetelice, a ako nema vlačnih i razumnih radnika, treba uzimati žetelice što prostije gradje, kojima se može lakše rukovati.

Pri radu treba paziti, da se kosi u krug i da se pravi potpuni krug, da ne bi ostajali nepožnjene čoškovi. Preko krčunjaka, ili inače preko preprijeke, koje se pri samom košenju ne mogu okloniti ili sasvim obići, moramo podići sječiva, naročito za to udešenom polugom, a za tim opet rad produžiti. Ako se sječiva (noževi) zagušuju, kad je usjev vlažan, moraju se iščistiti, da bi se izbjeglo novo zagušivanje, ili i kranje noževa.

Da bi se žetelica očuvala duže vremena u dobrom stanju, mora se paziti, da se trenje što više umanjí i svaki kvar pojedinih dijelova odstrani. To će se postići, ako se žetelica uredno održava, ležišta savjesno podmazuju i noževi pri radu češće mijenjaju.

Za oštrenje noževa služe naročita ocila, kojima se taj posao brzo i bez ikakve vještine vrši. Pošto se žetva svrší, treba noževe, sječiva, sva ležišta i spone dobro očistiti i namazati, kako bi u idućoj godini bila žetelica spremna za rad.

Žetelica odmah i rukovjedu žitak i pomoću grabulja rukovjedi odlažu, a žna ih koje i u snopije vezuju; to su tzv. vezačice, ma da su ove mnogo skuplje i teže je njima rukovati.

Požnjene usjeve treba odmah i u snopije vezati užetom od rogoza, pruča ili od onog istog usjeva, koji je požnjeven. Da bi vezivanje išlo brže i rad bio čistiji, treba pred vezačem da ide i nalagač, koji uža razastire i rukovjedi na njih polaže.

Sad se prave jeftina i vrlo podesna užeta od pocinkovanog drota. Njima se vezivanje vrši mnogo bolje i brže. Vezivanje požnjene strmnine treba samo pred veče i za hladovine vršiti, jer se preko dan zрно kruni i ispada.

Hljebne usjeve i pivarki jčam treba odmah vezivati za kosačem, jer ako nevezani zakisnu, zрно im ispada i valjanost se umanjuje. Boje je praviti manje no veče snopove, jer su zgodniji i lakši za tovarenje, a i slabiji radnici i žene mogu se za rad upotrijebiti. Manji snopovi ne drže se tako lako kao veliki, pa je i rastur mnogo manji.

Ako je vrijeme stalno, preko dan snopova ostaju, pa se pred veče vlače i deau u krsine, da bi se zaklonili od nepogode vremena. Pri sadjevanju u krsine treba nastojati, da klas jednoga snopa pokrrije drugi, da bi se vlače sačuvalo od kiše i jake rose.

Kad se snopovi snesu u krsine, treba rastureno vlače po niži skupiti ručnim ili konjskim grabuljama. I grabljevinu treba u snopije vezati i ukrstiti, ali zasebno od čisto požnjene pšenice.

Kada se žito u krsinama dovoljno prosuši, da zрно iz klasa ne ispada, i kad vrijeme bude povoljno, treba ga svući u stogove ili kamare. Žito se nosi na kolima, koja treba da imaju dugačke lotre, patos u kolima treba zastri ponjavama, da ne bi zрно putem propadalo. Tamo, gdje će se kamare demiti, treba travu pokresati, zemlju nabiti i razastrti malo podine od suve slame, da ne bi snopije privlačilo u sebe vlagu iz zemlje.

O pribiranju plodova d'ugih usjeva, kao i o njezi usjeva, biće govora u posebnoj dijelu ratarstva.

8. Vršidba.

Da bi se zрно iz klasa izvuklo i pripremlilo za upotrebu, prodaju ili za sjeme, mora se ovrći i očistiti.

Vršenje se izvodi: rukom, stokom ili mašinama vršalicama.

Rukom se vrše, kada se vlače udara o bure ili se udara po vlaču naročitim mlaticama, koja se sastoje iz poduže motke, za koju se priveže kajišima jedna kraća, ali mnogo deblja maljica. Ovaj način vršidbe vrlo je spor i danguban, jer jedan radnik ne može za dan izlupati više od 200 kg. zrna.

Vršidba stokom biva mnogo brže. Vršaj se može gaziti konjima ili volovima. Ovim načinom može se vrći samo onda, kada je lijepo vrijeme i žito potpuno suvo; zрно se ne dobiva čisto, već pomiješano s balegom i zemljom, a često može vršaj i da pokisne.

Za nalaganje vršaja treba guvno očistiti, a zemlju dobro maljem nabiti, da se ne bi žito sa zemljom miješalo. U sredini guvna pobije se stožer, za koji se konji privežu dugačkim konopcem, oko kojega se poslije okreću i gaženjem zрно iz klasa odvajaju. Kad je zрно iz gornjeg vlača izvadjeno, treba nasad prevrnuti i vilama pretresati. Izvlačena slama pretresanjem odvađa se i skada s vršaja sve dotle, dok ne ostane samo sitna slama, pljeva i zрно. Ovo se zrne u gomila i pušta se kroz vjetrenjaču, da bi se zрно odvojilo od pljeve, prašine i zemlje.

Vjetrenjača pomoću vjetra izdvaja slamu i pljevu, a rešeta od vjetrenjače očiste zрно od zemlje, balega i šuljka.

Vršidba mašinama. Vršalica ima ručnih, na vitao i parnih. U novije vrijeme na mnogim vršalicama zamjenjuje paru gas, tzv. benzín.

Ručne vršalice rađe bolje i čistije, nego kad se vrše na guvnu, ali je rad njima vrlo teogan i mogu se preporučiti samo za rad u manjem. Ručnom vršalicom može dnevno da se ovrše do 1000 kgr., s poslugom od 6 do 8 ljudi, ne računajući ovamo vejanje i rešetanje zrna.

Vršalice s vilom. Ima ih prostih i složenih. Neke vršu i odvajaju čisto zрно, a kod nekih se mora ovršeni žitak projevati i očistiti.

Vitlova ima dve vrste: položenih i uspravnih, rad je njima potpuno savršeni, ali dosta spor i skup, stoga se u novije vrijeme sve više upotrebljavaju.

Parne vršalice. Od dobre parne vršalice treba tražiti:

- a) da čisto vrše i da ne ostavlja zрно u slami ili pljevi;
- b) da zрно ne lomí i ne gnečí;
- c) da je što jednostavnije gradje i
- d) da radi sa što manje radnika prema svojoj snazi.

Parna vršalica vrše žito potpuno čisto za upotrebu. Neke imaju i napravu za odvajanje zrna u više vrsta, a neke i naročitu spravu za odnošenje slame, tzv. elevatora.

U radu s parnom vršalicom treba biti pažljiv i smotan, da se ne bi dogodili nesrećni slučajevi, stoga treba imati za poslugu vješte radnike. Vršalica treba održavati čistu i ispravnu, a poslije upotrebe savjesno je očistiti, podmazati i držati na sklonitom mjestu.

II. Gajenje njega i čuvanje poljskih usjeva.

- U poljske usjeve spadaju:
- 1. Žitarice;
- 2. Okopavine i korjenaste biljke;
- 3. Biljke za predju;
- 4. Uljevne biljke;
- 5. Mahunaste i pićne biljke;
- 6. Fabrike biljke.

I. Žitarice.

I. Pšenica.

Uspjeva dobro na težim zemljama, čuvačama ili glinušama. Na lakim zem-

ljama može se sijati samo jarica, jer bi ozimica lako izmrzla.

Zemlja treba da je čista od korova, dobro uradjena, ali ne oviše usitnjena. Na lakim zemljama može se sijati druge, a na težim treće godine posle djubrenja njive, inače lako polegne i radja sturim i glavničavim zrnom.

Za sjeme treba odabirati najteže zрно, i ako je moguće, rukom omlačeno, da ne bi pri kvašenju protiv glavnice napu- cala zrna izgubila moć k'janja.

Najbolje uspjeva poslije čiste uzari, nadjubrene repice, duvana i kuvene djeteline. Poslije krumpira i kukuruza ne treba je sijati, jer će se sa sjetrov za- kasniti.

Bujnu pšenicu treba s projčca, kad se zemlja prosuši, prodržati, a ako je zrna bila laka, treba i da se provalja, da bi se žile pripile uz zemlju i da ne bi od proljetnih vjetrova stradala i sušila se.

Od korovnih biljaka najosadnija je pšenici: uročica, koja se teško odvađa iz pšeničnog zrna, a samljevena s pšeničnom utiče vrlo rdjavo na kakvoću brašna. Na vlažnim njivama zakorvi zemlju palamida, ali se ona pljevljenjem lako odstranjuje. Kao korovna biljka redovno se u pšenici javlja: kukulj. I on se samo pljevljenjem može očistiti, pored marjičvog trjebljenja zrna za sjeme.

(Nastaviće se)

ERKSPOZITURA PEŠTANSKE-UGARSKE KOMERCIJALNE BANKE

U BEOGRADU KNEZ MIHAJLOVA 50. GLAVNA UPRAVA C. I. K. MONOPOLA PETROLEJA I ŠPIRITA

Bavi se svima bankarskim poslovima, pošiljkama novaca iz Austro-Ugarske i za Austro-Vgarsku, sa-vezničke i neutralne države.

Specijalno odjeljenje za šiljanje novaca ratnim zarobljenicima i interniranima.

Prima uloge i obavlja mijenjanje novca po najkulantnijim dnevnim kursovima. Zasebno odjeljenje za robu za sve vrste trgova poslova.

Osnovna glavica i pričuve 232.000.000 FRUNDA.

Zvanične objave.

Br. 27222. OBJAVA.

U vezi naredbe voine glavne gubernije, je odjeljak 5, broj 28965 od 6. oktobra 1917, po kome je na cijeloj okupiranoj teritoriji zabranjeno klanje svinja, imaju svi sopsstvenici svinja grada Beograda sa podnožnim popisne liste o brojnom stanju stoke iste prijaviti u Središnici za iskorišćenje žetve — E. V. Z. Knez Mihailova ulica broj 19.

Ova prijava vrši se iz razloga, pošto postoji namjera, da se u Beogradu klanje svinja ukine radi unapredjenja — opskrbe — snabdjevanja namirnica pojedinih kuća.

Sve dotle, dok pojedini sopsstvenici sa dozvolom ne budu snabdjeveni, ima zabrana za klanje svinja takodje za grad Beograd svoju važnost.

Beograd, 13. decembra 1917.

Molisch, m. p.,
okružni zapovjednik.

Br. 27690. OBJAVA.

Ovim se naredjuje, da svi posjednici kuća s kiradžije imaju pred svojim kućama pri ulazu svaki put odmah posuti ledenu površinu pijeskom ili p. l. om.

Dalje je svaki obvezan, da uvijek kad snijeg padne, isti odmah sa stepenice svoje kuće dađe ukloniti.

Svaki onaj, koji protivno uradi, kazniće se novčano u iznosu do 200 kruna ili sa 20 dana zatvora.

Beograd, 11. decembra 1917.

C. i k. okružno zapovjedništvo.

Gradjanski sud c. i k. okružnog zapovjedništva u OZICU.
E. Br. 249-1916-18.

Objava.

Po predmetu zaostavštine Pavla Gilšića, umrloga pre 4 godine u Vogoštimu (opština Vranje) oglašava se na sva ona lica poziv, koja na zaostavštinu umrloga gde god potraživanja staviti imaju, ista da se najdodnje do 1 aprila 1918 usmeno ili pismeno kod ovoga suda prijave, jer će inače zaostavštine po namirenju poznatih poverilaca pripoznatim nasljednicima predata biti, i s time potraživanja neprijavljenih i ovdje nepoznatih poverilaca mogu lako osnov njihova podmirjenja izgubiti, izuzimajući slučaj, da je njihovo potraživanje zalogom osigurano.

Uziće dne 3. decembra 1917. Dr. GANDEL sudski vjeđnik.

Gradjanski sud c. i k. okružnog zapovjedništva Beograd-grad.
Br. 4057/6-1917.

Objava.

Vjerovnici zaostavštine Ljubice Jovanović iz Beograda Ribarska (Dračka) ulica, kuće br. 2 umrle 6 maja 1917. u c. i k. beogradske gradjanske bolnici, imaju svoja potraživanja do 29. januara 1918. kod ovoga suda prijaviti ili na taj dan u 9 sati poje podne tome sudu predstati, jer će se u protivnom zaostavština bez obzira na njihova potraživanja raspraviti.

Beograd, 12. decembra 1917.

Gradjanski sud c. i k. okružnog zapovjedništva Beograd-grad.
34314

VJERENI:

Pera K. Papakoča
i gospodjica

Jelisaveta L. Stefanović

8-XII-1917 Kraljevo.

BEOGRADSKI OREFUM
(PRIME BOULEVARD).
Ulaz sa strane Zmajevce ulice.

DANAS, U 8 I POL SATI U VECE

VELIKA PREDSTAVA

ODREDBA NAREDBE O RASVJETI

možete se držati, a da ne umanjite učinak osvjetljenja, ako upotrebite

TRINGSRAM POLU-WATT-LAMPE

sa 25, 40, 60 watta potroška struje.

Firmopisac Skice po želji na

Frank uvid

Najbrže izvršenje pismenih poručbina

Brod #1/s.

Naručuite

KALENDARE
za 1918. god.

U našoj nakladi izašli su slijedeći KALENDARI:

BOSANSKI PRIJATELI, narod. kal.	Cijena
ZEMAN, muslimanski kal.	80 hel.
VAKAT, " " " "	
BOSAN. VOJNIČKI KALENDAR	

Osim toga čitlicom:

SIMO MILUTINOVIĆ	Cijena
KRAJŠNIK	80 hel.
TEŽAK	
NJIVA	
GRANIČAR	

VUK KARADŽIC, Vel. narod. kal. K 1.40
Dobivaju se u svim knjižarama i tražikama ili u nakladnoj knjižari

D. & A. KAJON, SARAJEVO
Preprodavcima veliki rabat. 987

CIJENE OGLASIMA:

Osnica jednog milimetarskog retka (42 mm široko) staja . . . 10 helera
Pripisano: Petina jednog milimetar retka (70 mm široko) staja . . . 40 helera
Bilješke: Petina jednog štamparskog retka (70 mm široko) staja . . . Kruna 4
Mail oglasniku Jednostavna riječ 7 helera, sa masnim slovima 14 helera.

MALI OGLASI

Primaju se: Knez Mihajlova ul. 38.

CIJENE OGLASIMA:

Osnica jednog milimetarskog retka (42 mm široko) staja . . . 10 helera
Pripisano: Petina jednog milimetar retka (70 mm široko) staja . . . 40 helera
Bilješke: Petina jednog štamparskog retka (70 mm široko) staja . . . Kruna 4
Mail oglasniku Jednostavna riječ 7 helera, sa masnim slovima 14 helera.

ZUBNI-ATELJE
J. SIDVERCA
DIPLOMIRANI DENTIST
Beograd, Kralj Milana ul. 57.

Dentista F. B. Brill
Beograd,
Makedonska ulica broj 3,
(do pošte)
Amerik. specijalista

ZUBE vještačke u zlatu
u kazućku samo se u
moje ateljeu izrađuje po
najboljem originalnom
amerikanskom sistemu.
Primam od 8-12 i 2-6.

Kupovine i prodaje.
Ženske šesire
i ostale novitete jeftino
prodaje Salon Sime Lazarevića
Kralj Milana 120 (u dvorištu)
34190-2

Ne bacajte tegle
od pomade!
jer iste kupuje po najpovoljnijim
cijenama nürnbergska
radnja
Solomona L. Mošića
Beograd-Terazija 9.
33886-2

Sapun za rublje
domaći odličan za pranje.
Stigla je nova partija, a prodajem
i na manje količine uz jeftine
cijene u mojoj radnji K. Feld-
mann Vuk Karagić ul. 8.
34260-2

Mladja djevojka
koja govori njemački ili
mađarski traži se za sobaricu i
pomagačicu u kuhinji. Lak i
čist posao. Radi se od 1/27 do
1/12 prije i 1/2 do 1/6 sati
po podne. Mjesečna plata 150
kruna. Ponude predati
administraciji pod „Sobarica 661“.
34253-2

Planino
novih malo upotrebljivanih
ko ima na prodaju neka se javi
administraciji ovog lista
pod oznakom „Planino 670“.
34292-2

Kolači za čaj
sitni kolači za posluživa-
nje. Slavskih kolača.
Konjak odličan prepo-
ručuje — Poslastičarska
radnja Dušana Todorovića.
Terazije. 34321-2

Veliko stovarište
plešnog i drvenog namještaja
Emericha Boršody
Saborna ul. 13.
rasprodaje jednu količinu
namještaja do 1. januara. Radnja
je samo prije podne otvorena.
31318-2

Vino bijelo i crno
odličnog kvaliteta od naročito
odabranog grožđa prodaje po
umjerenoj cijeni Rista Zistakisa
vinar Kralja Aleksandra ulica
br. 74.
34306-2

Ženske cipele
plittke i duboke, odlične, pred-
ratni materijal, br. 34-38. Po-
voljne cijene. Na par i na
više. Radnja Kralja Aleksandra
ul. 10.
34315-2

Na prodaju
jedna šivača mašina Veliki
Singer. Uplatiti u uredništvu
pod br. 675.
34312-2

Traži se
ko ima na prodaju salonsku
garnituru (ancien style) i 1
leđeni (Elsknoten). Jedan pla-
mino pod krlju. Pismene po-
nude slati na adresu koja će
se dobiti u uredništvu pod
znakom „Planino 674“.
34312-2

Namještenja.
Žena
starla čista i poslušna, traži
se za sav posao sem kuvanja.
kod same gospođe. Stupiti
može odmah. Prijaviti se Te-
razije br. 9. I sprat lijevo.
34278-3

Grand Hotelu
je potrebno nekoliko mladih
momaka.
963-8

Učitelj za violinu
potreban je. Za pogodbu obra-
titi se u Trnskoj ul. 9. (kod
„Borčiča vile“).
34300-3

Merschdorffova praonica
rublja Knez Lazara ulica broj
12. traži dobre pranje i glača-
rice.
34326-3

Traži se služavka
koja zna i kuhati. Uplatiti Cer
Uroša ulica 31.
34305-3

Gospodjica
iz žestite porodice potrebna je
za kasirku radnji Dušana To-
dovića Terazije. Gospodjica
treba da ima trgovački kurs
ili gimnaziju sa dobrom pre-
porukom.
34320-3

Prodavačica
ia bolje kuće potrebuje
D. G. PAVLOVIĆ
Knjaza Mihaila ul. br. 8.
34311-3

Razno.
11. decembra nestale su mi
2 koze
jedna crna, druga smeđa. Mo-
lim ko bi što znao, da me iz-
vesti. biću mu blagodarna.
Olga Breier Topčiderska broj
12.
34295-6

Apoteka
gosp. Gustava Michla u
Starockovom ulici br.
8, koju sam pod zakup
uzeo, otvorena je.
Stevan Popović
apotekar.
34279-5

Servijeta od hartije
dobila je veliku količinu Nir-
bersko-Galanterijska radnja en
gross Menahem S. Amar, Knez
Mihajlova ulica br. 43.
34224-5

Tražim okretnu gazdaricu
za gostionu. Gotovine mora
imati 50-80.000 kruna za taj
novac što u kuću dala bude
može se na prvo mjesto i uknji-
žiti (intabulirati). Molim da se
fotografija pošalje. Ponude
slati na Franz Ober, Slatina,
Hotel Böhm, Slavonija.
A. 2818-5

Javljim
mojnim prijateljima, da moju
slavu Sv. Nikolu ne mogu sla-
viti. Mirko Jovanović. 34323-5

Izgubljen
je gvozdeni prsten pozlačen,
na kome je urezano: Kindo
J. R. 73. Pošten! nalazač mol-
je, da ga doneše i preda opla-
nom odjeljenju ovog lista,
Knez Mihaila ul. 38.
34330 g

G. Pavlović
predsjednik kasačionog suda u
penz., zbog bolesti, nemože da
prima uobičajene posjete o
svojoj slavi, Sv. Nikoli.
34308-5

KORRESPONDENCIJA.
Jovanu Premoviću, Gene-
va. Casse 3435. Molim javite
mome mužu Nikoli Vitoroviću,
građevinaru iz Beograda.
Dragi Nikole! Ja sam sa dje-
com došla u Beograd prije
sedam dana. Brinem se da li
ti je bolje. Javi se preko Beo-
gradskih Novina ili kartom,
svi smo zdravi samo gledaj
ako možeš novca da mi po-
šalješ. Sa stauom sam u na-
šoj kući Grobljanska ul. br. 4.
Pozdravlja te tvoja Zorka Vi-
torović.
34294-8

Gramatika, stranih jezika
Rječnika, stranih jezika
Knjiga zabavnih, (romana, novela i t.d.)
Knjiga naučnih,
Knjiga za decu, za božićni poklon
(Jugendschriften, Bilderbücher)
Muzikalija (Note) za klavir
violinu čelo i t. d. veliki izbor
Modnih žurnala najnovi
dobila je u velikom izboru
Knjižara
E. Eichstädt.
Beograd, Knjaz Mihajlo Nr. 30.
34328
Za unutrašnjost Srbije novac upućnicom slati.

VESELJE ZA BOŽIĆI
Aparat sa
DZEPNI KINO Posebne se-
pravim fil-rije filmova
movima. samo K 3- po 1 krunu
Do sada izdato 20 serija. Za porto i pakovanje
valja poslati 80 filira. Pošiljke uz produzeće se ne
šalju. Na bojište se ne šalju pošiljke uz pouzće.
J. R. Bergmann, Wien V. Kohlgasse 46.
Ugao Margaretenstrasse.
978

Jovanu Premoviću, Gene-
va, da dostavi Jevremu M.
Zujoviću, Hotel de Famille,
Geneva. Molim imajte dobro-
tu pronaći Stojana K. Sidića;
blagajnika skopljanske opštine.
Kako je otišao nije se javio
svojoj gospodji i djeci. Mo-
lim dostavite mi: da je nje-
gov šurak Nikola Pauković
dolazio u Mitrovicu i veli: da
je g-dja sa djetcom zdrava u
Skoplju. Novac nije nikako od
njega dobio niti joj se javio
kako je otišao. Novac redovno
da šalje jer joj je velika po-
treba i to u Kosovu. Mitrovicu
na moju adresu, a ja ću go-
spodji poslati. I da javi za
svoga rođaka Nešu Mickovi-
ća, je li živ, jer se do danas
nije javio svojim. Poštuje vas
i blagodar, Perekljija Nikolić
— Nakle, trgovac, Magd-strasse
br. 53, Kosovu, Mitrovica.
A. 2817-8

Jovanu Premoviću, Gene-
va. — Moja braća Aca Godić,
i Lazar Stojanović, kao izbeg-
lice otišli su u 1915. godini
iz Jagodine pred vojskom, i do
danas mi se nisu javili, ma da
sam ih preko raznih lica ne-
brojeno puta tražila da mi se
jave, da li su živi i zdravi.
Molim vas gospodine Premo-
viću, da me izvestite za moju
braću Aca i Lazara, da li su
živi i zdravi i da im javite, da
nam je, majka Draga umrla
prije dvije godine kod kuće.
U napred vam blagodar Per-
sida Godić iz Jagodine Kon-
zerva ul. br. 3, Jagodina.
A. 2822-8

Jovanu Premoviću, Gene-
va. Moj sin Milan Žugić, pi-
sar, javio mi se posljednji put
22. aprila iz Lozane, a od to-
doba do danas nemam nikako-
vih vijesti o njemu. Molim
vas zato, da me izvestite, je
li živ i zdrav moj sin, nalazim
se u velikoj brzini za njega.
Katarina Žugić, Jagodina, Ri-
barska ulica 66. A. 2819-8

Jovanu Premoviću, M. B.
Casse 3545 Geneva. Moj sin
Aleksandar Tešić iz Donje Vr-
bave, kao posljednji regrut u
1915. godini, otišao je u Ca-
čak u komandu i od toga vre-
mena pa do danas nije mi se
nikako javio. Molim vas pro-
nadajte ga da li je živ i zdrav.
Ostajem vješto blagodarna, Po-
leksića Tešić iz Donje Vrbove,
srez takovski, okr rudnički (G.
Milanovac). A. 2821-8

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

500 KRUNA
platiću vam, ako moj „Ris-
bas“ u roku od
tri dana ne uklo-
ni, bez ikakvih
bolova, vaše su-
jeva, bradavica
debelica koža
(Hornhaut). Cij-
na jedne tegle
K 275, tri tegle
K 650, 6 tegli
K 850. Stotina
blagodarosti
priznanja.
Kemeny, Kaschau (Kassa) L.
Politanski fah 12. 662. Magjarska.

KONFEKCIJSKA RADNJA
Natalije R. Jovanović - Terazije 26.
u zgradi Kasina.
Preporučuje vrlo lep i veliki izbor
ženskih zimskih mantlova, šešira,
bluza, žipona, i cugehera za
haljine.
1030.

Rječnici
Scherzer,
Njemačko-srpski rječnik 8-
Veliki englesko-hrvatski rječnik 18-
Talijansko-hrvatski rječnik 6-
Moga se dobiti u knjizari
„NAPREDAK“
Beograd, Knjaz Mihajlova ul. br. 9.
995-1V

NOVO OTVORENA RADNJA
BENZION I MAZLIACH
u Kr. Milana ul. br. 32. — Terazije „Dom Anker“
ima na stovarištu veliki izbor rukavica, ka-
mašni, muških i ženskih sveatera, trikoa, prs-
luka, žaketa, narukvica i dr. Snabdevena je i
svim kosmetičkim artiklima kao: glicerinom,
pomadom, puderom, mirisevima i dr.

NOVO OTVORENA RADNJA
BENZION I MAZLIACH
u Kr. Milana ul. br. 32. — Terazije „Dom Anker“
ima na stovarištu veliki izbor rukavica, ka-
mašni, muških i ženskih sveatera, trikoa, prs-
luka, žaketa, narukvica i dr. Snabdevena je i
svim kosmetičkim artiklima kao: glicerinom,
pomadom, puderom, mirisevima i dr.

NOVO OTVORENA RADNJA
BENZION I MAZLIACH
u Kr. Milana ul. br. 32. — Terazije „Dom Anker“
ima na stovarištu veliki izbor rukavica, ka-
mašni, muških i ženskih sveatera, trikoa, prs-
luka, žaketa, narukvica i dr. Snabdevena je i
svim kosmetičkim artiklima kao: glicerinom,
pomadom, puderom, mirisevima i dr.

NOVO OTVORENA RADNJA
BENZION I MAZLIACH
u Kr. Milana ul. br. 32. — Terazije „Dom Anker“
ima na stovarištu veliki izbor rukavica, ka-
mašni, muških i ženskih sveatera, trikoa, prs-
luka, žaketa, narukvica i dr. Snabdevena je i
svim kosmetičkim artiklima kao: glicerinom,
pomadom, puderom, mirisevima i dr.

NOVO OTVORENA RADNJA
BENZION I MAZLIACH
u Kr. Milana ul. br. 32. — Terazije „Dom Anker“
ima na stovarištu veliki izbor rukavica, ka-
mašni, muških i ženskih sveatera, trikoa, prs-
luka, žaketa, narukvica i dr. Snabdevena je i
svim kosmetičkim artiklima kao: glicerinom,
pomadom, puderom, mirisevima i dr.

NOVO OTVORENA RADNJA
BENZION I MAZLIACH
u Kr. Milana ul. br. 32. — Terazije „Dom Anker“
ima na stovarištu veliki izbor rukavica, ka-
mašni, muških i ženskih sveatera, trikoa, prs-
luka, žaketa, narukvica i dr. Snabdevena je i
svim kosmetičkim artiklima kao: glicerinom,
pomadom, puderom, mirisevima i dr.

NOVO OTVORENA RADNJA
BENZION I MAZLIACH
u Kr. Milana ul. br. 32. — Terazije „Dom Anker“
ima na stovarištu veliki izbor rukavica, ka-
mašni, muških i ženskih sveatera, trikoa, prs-
luka, žaketa, narukvica i dr. Snabdevena je i
svim kosmetičkim artiklima kao: glicerinom,
pomadom, puderom, mirisevima i dr.

NOVO OTVORENA RADNJA
BENZION I MAZLIACH
u Kr. Milana ul. br. 32. — Terazije „Dom Anker“
ima na stovarištu veliki izbor rukavica, ka-
mašni, muških i ženskih sveatera, trikoa, prs-
luka, žaketa, narukvica i dr. Snabdevena je i
svim kosmetičkim artiklima kao: glicerinom,
pomadom, puderom, mirisevima i dr.

NOVO OTVORENA RADNJA
BENZION I MAZLIACH
u Kr. Milana ul. br. 32. — Terazije „Dom Anker“
ima na stovarištu veliki izbor rukavica, ka-
mašni, muških i ženskih sveatera, trikoa, prs-
luka, žaketa, narukvica i dr. Snabdevena je i
svim kosmetičkim artiklima kao: glicerinom,
pomadom, puderom, mirisevima i dr.

NOVO OTVORENA RADNJA
BENZION I MAZLIACH
u Kr. Milana ul. br. 32. — Terazije „Dom Anker“
ima na stovarištu veliki izbor rukavica, ka-
mašni, muških i ženskih sveatera, trikoa, prs-
luka, žaketa, narukvica i dr. Snabdevena je i
svim kosmetičkim artiklima kao: glicerinom,
pomadom, puderom, mirisevima i dr.

NOVO OTVORENA RADNJA
BENZION I MAZLIACH
u Kr. Milana ul. br. 32. — Terazije „Dom Anker“
ima na stovarištu veliki izbor rukavica, ka-
mašni, muških i ženskih sveatera, trikoa, prs-
luka, žaketa, narukvica i dr. Snabdevena je i
svim kosmetičkim artiklima kao: glicerinom,
pomadom, puderom, mirisevima i dr.

NOVO OTVORENA RADNJA
BENZION I MAZLIACH
u Kr. Milana ul. br. 32. — Terazije „Dom Anker“
ima na stovarištu veliki izbor rukavica, ka-
mašni, muških i ženskih sveatera, trikoa, prs-
luka, žaketa, narukvica i dr. Snabdevena je i
svim kosmetičkim artiklima kao: glicerinom,
pomadom, puderom, mirisevima i dr.

NOVO OTVORENA RADNJA
BENZION I MAZLIACH
u Kr. Milana ul. br. 32. — Terazije „Dom Anker“
ima na stovarištu veliki izbor rukavica, ka-
mašni, muških i ženskih sveatera, trikoa, prs-
luka, žaketa, narukvica i dr. Snabdevena je i
svim kosmetičkim artiklima kao: glicerinom,
pomadom, puderom, mirisevima i dr.

NOVO OTVORENA RADNJA
BENZION I MAZLIACH
u Kr. Milana ul. br. 32. — Terazije „Dom Anker“
ima na stovarištu veliki izbor rukavica, ka-
mašni, muških i ženskih sveatera, trikoa, prs-
luka, žaketa, narukvica i dr. Snabdevena je i
svim kosmetičkim artiklima kao: glicerinom,
pomadom, puderom, mirisevima i dr.

NOVO OTVORENA RADNJA
BENZION I MAZLIACH
u Kr. Milana ul. br. 32. — Terazije „Dom Anker“
ima na stovarištu veliki izbor rukavica, ka-
mašni, muških i ženskih sveatera, trikoa, prs-
luka, žaketa, narukvica i dr. Snabdevena je i
svim kosmetičkim artiklima kao: glicerinom,
pomadom, puderom, mirisevima i dr.

NOVO OTVORENA RADNJA
BENZION I MAZLIACH
u Kr. Milana ul